Vereniging
Vrienden van
de Amsterdamse
Binnenstad

gevestigd in het Aalsmeerder Veerhuis
Sloterkade 21 - 1058 HE Amsterdam
Telefoon 020 6172735, Fax 020 8509202
Email vvab@amsterdamsebinnenstad.nl
Website http://www.amsterdamsebinnenstad.nl
Bankrekening NL67 INGB 000 1775 369

Aan: Dagelijks Bestuur
van stadsdeel Centrum
p/a Monumenten en Archeologie
Gemeente Amsterdam
Postbus 202
1000AE Amsterdam

Betreft: **Aanvraag voor de aanwijzing tot gemeentelijk monument**
Ons kenmerk: Kademuur Geldersekade (even zijde)

Amsterdam, 1 februari 2024

Geacht bestuur,

Met beroep op art. 3, lid 1, van de gemeentelijke Erfgoedverordening doet de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad (VVAB) hierbij de aanvraag de kademuur van de Geldersekade (even zijde) tussen Prins Hendrikkade en Nieuwmarkt als gemeentelijk monument aan te wijzen. Gelet op haar statutaire doelstelling is de VVAB belanghebbend (zie **bijlage 1**). Ook onze statuten zijn bijgevoegd (zie **bijlage 2**). De aanvraag brengt een voorbescherming met zich mee, totdat is beslist over de aanvraag.

Afb. 1. Tussen de Schreierstoren en de Sint Antoniespoort liep de middeleeuws stadsmuur.

Afb. 2. Door de oogharen heen zie je bijna nog de stadsmuur lopen.

Allereerst is er het belang van de kades in het algemeen. De historische kademuren van Amsterdam zijn doorgaans geen gemeentelijke monumenten, maar maken deel uit van het beschermd stadsgezicht. De stedenbouwkundige structuur - waaronder het grachtensysteem - is beschermd en van die structuur vormen de bruggen en kades de drager. De in baksteen opgemetselde kades, belegd door natuurstenen dekzerken, zijn in combinatie met de bomen van cruciaal belang voor het historisch stadsbeeld. Bij kademuurvernieuwing zien we niet altijd een benadering toegepast die daaraan recht doet. Dat betekent dat de cultuurhistorische waarde van de historische kademuren niet voldoende (h)erkend is. Voor het gebied van het Unesco-Werelderfgoed kan dat wel als een gemis worden beschouwd. Wellicht betreft het hier een weeffout van de aanwijzing als beschermd stadsgezicht in 1999, toen alleen de gebouwde omgeving is bekeken.

Als de kademuren wel waren bekeken, zouden sommige kademuren vermoedelijk wel zijn aangewezen als waardevol voor het stadsgezicht en wellicht ook als gemeentelijk monument. De kademuur van de Geldersekade - even zijde - tussen Prins Hendrikkade en Nieuwmarkt is in zoverre al bijzonder dat hij de grens vormt van het middeleeuwse stadscentrum dat met een stenen stadsmuur

Afb. 3. Natuurstenen blokken in de kademuur

Afb. 4. Natuurstenen blokken in de kademuur

was omsloten, oorspronkelijk gebouwd in in de jaren vanaf 1481 (na het bezoek van Maximiliaan) en goed zichtbaar op de beroemde plattegrond van Cornelis Anthonisz (1544).

In de jaren direct na 1545, vermoedelijk in 1550, is de stadsmuur langs de huidige Geldersekade vernieuwd waarbij de drie vestingtorens werden vervangen door een rondeel, ter plaatse van de Stormsteeg. Ook werd het tracé recht getrokken. De stadsmuur liep van de Schreierstoren aan de Prins Hendrikkade tot de Waag op de Nieuwmarkt (oorspronkelijk de Sint Antoniespoort). Door de oogharen heen zie je bijna nog de stadsmuur lopen (zie **afb. 1** en **2**).

Afb. 5. Vorm van de brug bij de Stormsteeg duidt plaats van een rondeel aan.

In 1601 begon men met de sloop van de stadsmuur en werd het onderste gedeelte in gebruik genomen als kademuur. Uit archeologisch onderzoek is gebleken dat delen van de stadsmuur nog aanwezig zijn. Bij sloop zal men mogelijk stuiten op zwaar metselwerk met steunberen (zie **bijlage 3**).

Elke Amsterdam-kenner weet dat zich in de kademuur zich grote natuurstenen blokken bevinden die vermoedelijk restanten zijn van de tweede versie van de stadsmuur, die in 1550 opgetrokken (zie **afb. 3** en **4**). Een andere herinnering aan de stadsmuur is het brughoofd bij de Stormsteeg die de plaats aanduidt en mogelijk archeologische restanten bevat van het rondeel (zie **afb. 5**).[1]

Bij de volledige sloop/herbouw-benadering van kademuurvernieuwing, waarbij geen rekening wordt gehouden met aanwezige cultuurhistorische waarden, gaan allerlei details verloren zoals hier beschreven. Een bocht kan duiden op een vroegere vestingtoren of bolwerk, het langzaam naar boven lopen van de dekzerk naar de aansluiting met een brugvleugel een aspect van ruimtelijke kwaliteit. Nieuwe kademuren zijn kaarsrecht. Bovendien heeft onderzoek bij kademuurvernieuwing aangetoond dat er vaak nog restanten van eerdere kademuren achter of onder de zichtbare bakstenen aanwezig zijn. Dit archief gaat verloren bij sloop/nieuwbouw. Om al deze redenen zijn wij voor een behoud/herstel-benadering in plaats van sloop/nieuwbouw. Zonder beschermingstitel is een kademuur onbeschermd. Als gemeentelijk monument zal meer rekening worden gehouden met de aanwezige waarden. Deze kademuur is bijzonder genoeg om als gemeentelijk monument te beschermen, niet vanwege de sloopdreiging maar vanwege de hier aanwezige bijzondere waarden.

Met vriendelijke groeten,
Hoogachtend,
Namens de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad

Govert Janssen
voorzitter

Walther Schoonenberg
secretaris

[1] Zie: Gabri van Tussenbroek, *De Houten Eeuw van Amsterdam*, 2023: p. 162-163

Contactpersoon: Walther Schoonenberg
Tel.: 06 18864846
Email: wschoonenberg@amsterdamsebinnenstad.nl

Bijlagen:
1. Inschrijving bij Kamer van Koophandel
   https://www.amsterdamsebinnenstad.nl/archief/bestuursstukken/KvK-uittreksel.pdf
2. Statuten VVAB
   https://www.amsterdamsebinnenstad.nl/archief/bestuursstukken/statuten.pdf
3. Archeologische quickscan QS 20-048 d.d. 24 maart 2020
4. Notitie van Alfred Bakker, Historisch bodemonderzoek Geldersekade 86-126, d.d. 30 november 2018

(1)

KVK

Uittreksel Handelsregister
Kamer van Koophandel®

KvK-nummer 40530305

Rechtspersoon

RSIN	004590399
Rechtsvorm	Vereniging met volledige rechtsbevoegdheid
Statutaire naam	Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad
Statutaire zetel	gemeente Amsterdam
Datum akte van oprichting	06-03-1975
Datum akte laatste statutenwijziging	02-12-2022
Activiteiten	SBI-code: 9103 - Monumentenzorg

Vestiging

Vestigingsnummer	000022288821
Naam	Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad
Bezoekadres	Sloterkade 21, 1058HE Amsterdam
Telefoonnummer	0206172735
Faxnummer	0206177385
Internetadres	www.amsterdamsebinnenstad.nl
E-mailadres	vva@amsterdamsebinnenstad.nl
Datum vestiging	06-03-1975 (datum registratie: 25-03-2011)
Activiteiten	SBI-code: 9103 - Monumentenzorg Monumentenzorg

Bestuurders

Naam	Janssen, Govert
Geboortedatum	29-10-1949
Datum in functie	10-09-2021 (datum registratie: 23-09-2021)
Titel	niet uitvoerend bestuurder, voorzitter
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam	Levron, Yifat
Geboortedatum	08-12-1967
Datum in functie	10-09-2021 (datum registratie: 13-12-2021)
Titel	niet uitvoerend bestuurder
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam	Schoonenberg, Waltherus Martinus Johannes
Geboortedatum	28-08-1957
Datum in functie	14-09-2021 (datum registratie: 23-09-2021)

WAARMERK
KAMER VAN KOOPHANDEL

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een elektronische zegel en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe Reader kunt u de elektronische zegel bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de elektronische zegel verifieerbaar blijft.

2022-12-02 14:56:12

KVK

Uittreksel Handelsregister
Kamer van Koophandel®

KvK-nummer 40530305

Titel	uitvoerend bestuurder, secretaris
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Naam	Mol, Anne Martinus
Geboortedatum	08-05-1956
Datum in functie	02-04-2022 (datum registratie: 29-04-2022)
Titel	niet uitvoerend bestuurder, penningmeester
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Naam	Nijmeijer, Bertine Marja
Geboortedatum	26-12-1949
Datum in functie	02-04-2022 (datum registratie: 29-04-2022)
Titel	niet uitvoerend bestuurder
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Naam	Coumou, Dingeman Marinus Bastiaan
Geboortedatum	17-08-1950
Datum in functie	02-12-2022 (datum registratie: 02-12-2022)
Titel	niet uitvoerend bestuurder
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Uittreksel is vervaardigd op 02-12-2022 om 14.56 uur.

WAARMERK
KAMER VAN KOOPHANDEL

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een elektronische zegel en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe Reader kunt u de elektronische zegel bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de elektronische zegel verifieerbaar blijft.

2022-12-02 14:56:12

(2)

mrm/ik/15-9-2022/2022.000408.01

Mr M.R. Meijer
Mr C. Hagendijk
notarissen

Keizersgracht 695
1017 DW Amsterdam
T +31 (0)20-531 70 70
info@meijernotarissen.nl

STATUTENWIJZIGING VERENIGING
Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad

Heden, twee december tweeduizend tweeëntwintig
verscheen voor mij, mr Justine Simone Adriana Groen, kandidaat-notaris, hierna te
noemen: notaris, als waarnemer van mr Maarten Rutger Meijer, notaris te Amsterdam:
mevrouw Else Erlinde Bijl, werkzaam bij mr M.J. Meijer c.s., notarissen, te dezen woonplaats kiezende 1017 DW Amsterdam, Keizersgracht 695, geboren te Den Helder op elf oktober
tweeduizend
De comparant gaf te kennen dat:

- in een algemene vergadering van: **Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad**, een vereniging, met zetel te Amsterdam, kantoorhoudende te Sloterkade-21, 1058 HE Amsterdam, ingeschreven in het Handelsregister onder nummer 40530305, hierna te noemen: de "**Vereniging**", welke vergadering is gehouden te Amsterdam op één oktober tweeduizend tweeëntwintig werd besloten tot wijziging van de statuten van de Vereniging;
- de notulen van gemelde vergadering aan deze akte zijn gehecht;
- de statuten van de Vereniging het laatst zijn gewijzigd bij akte van statutenwijziging de dato zeven december tweeduizend achttien verleden voor mr J. Borren, destijds notaris te Amsterdam;
- de comparant werd gemachtigd om de akte houdende voorbedoelde statutenwijziging, te tekenen.

De comparant, handelende als gemeld, verklaarde in verband met voorbedoeld besluit en ter uitvoering daarvan, bij deze te constateren, dat de statuten van de vereniging zodanig zijn gewijzigd, dat die statuten als volgt zullen komen te luiden:

STATUTEN

NAAM EN ZETEL

Artikel 1.

De Vereniging draagt de naam:
Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad.
Zij is gevestigd te gemeente Amsterdam.
De Vereniging is aangevangen op zes maart negentienhonderd vijfenzeventig en is aangegaan voor onbepaalde tijd.

DOEL EN MIDDELEN

Artikel 2.

1. De Vereniging stelt zich ten doel in de gemeente Amsterdam, met name in de binnenstad, het behoud en herstel van de historische bebouwing en stedenbouwkundige structuur, met inbegrip van:

a. het handhaven van het historisch karakter, het bevorderen van het stedenschoon- en het verbeteren van het stadsgezicht;
b. het bevorderen van de kwaliteit - waaronder de openbare toegankelijkheid - van de openbare ruimte, het water en het stedelijk groen inbegrepen;
c. het tegengaan van bebouwing en andere veranderingen die met de hierboven genoemde doelstellingen strijdig zijn; en
d. het bevorderen van een goed woon-, werk- en verblijfsklimaat en het handhaven van de balans tussen de verschillende functies.

2. De Vereniging tracht deze doelen te bereiken door:
   a. plannen, besluiten, beschikkingen en feitelijke situaties met betrekking tot de in lid 1 genoemde waarden te beoordelen en daarop invloed uit te oefenen en daartoe gebruik te maken van alle (juridische) middelen, waaronder overinspraak, bezwaar en beroep, al dan niet (mede) namens andere belanghebbenden;
   b. gedachtewisseling met alle betrokkenen te bevorderen over de in lid 1 genoemde waarden en over de manier waarop nieuwe ontwikkelingen daarin kunnen worden geïntegreerd zonder die waarden aan te tasten;
   c. kennis over Amsterdam en haar in lid 1 genoemde doelstellingen te verspreiden; en
   d. de inzet van alle overige middelen die tot haar in lid 1 genoemde doelstellingen bevorderlijk zijn.

Artikel 3.

1. De leden van de Vereniging worden onderverdeeld in: leden, firmaleden en ereleden.
2. Voorts kent de Vereniging donateurs. Donateurs zijn zij, die zich bereid verklaard hebben de Vereniging financieel te steunen met een jaarlijkse minimum bijdrage. Donateurs hebben geen andere rechten of verplichtingen dan die welke hun bij deze statuten zijn toegekend.
3. Het bestuur houdt een register bij waarin de namen en adressen van alle leden en donateurs zijn opgenomen.
4. Lid of donateur wordt men door zich bij het secretariaat als zodanig op te geven.
5. Het bestuur beslist omtrent de toelating van leden.
6. Bij niet-toelating tot lid kan de Algemene Vergadering alsnog tot toelating besluiten.
7. Ereleden worden benoemd op voorstel van het bestuur of van ten minste vijf leden door de ledenvergadering.
8. De leden en de donateurs zijn gehouden tot het betalen van een jaarlijkse bijdrage die door de algemene ledenvergadering zal worden vastgesteld. Zij kunnen daartoe in categorieën worden ingedeeld die een verschillende bijdrage betalen.
9. Het lidmaatschap eindigt op de wijze zoals in de wet is bepaald.
   Opzegging van het lidmaatschap door het lid of door de Vereniging kan slechts

geschieden tegen het einde van een verenigingsjaar en met inachtneming van een opzeggingstermijn van vier weken. Echter kan het lidmaatschap onmiddellijk worden beëindigd indien van de Vereniging of van het lid redelijkerwijs niet gevergd kan worden het lidmaatschap te laten voortduren.

BESTUUR

Artikel 4.

1. Het bestuur bestaat uit ten minste één uitvoerend bestuurder en ten minste drie niet uitvoerende bestuurders. De algemene vergadering bepaalt het aantal bestuurders. De uitvoerende bestuurders en de niet uitvoerende bestuurders worden benoemd door de algemene vergadering.
2. De benoeming van de bestuurders geschiedt uit de leden van de Vereniging. Bij de benoeming van een bestuurder bepaalt de algemene vergadering of een bestuurder wordt benoemd tot uitvoerend bestuurder of tot niet uitvoerend bestuurder.
3. De niet uitvoerend bestuurders gezamenlijk, alsmede vijftig leden gezamenlijk, zijn ieder bevoegd een voordracht voor de benoeming op te stellen. De voordracht is niet bindend.
4. De voordracht van het bestuur (zijnde een besluit van de niet uitvoerende bestuurders) wordt bij de oproeping voor de vergadering meegedeeld.

EINDE LIDMAATSCHAP BESTUUR

Artikel 5.

1. Elke bestuurder, ook wanneer de bestuurder voor een bepaalde tijd is benoemd, kan te allen tijde door de algemene vergadering worden ontslagen of geschorst. Het bestuur is te allen tijde bevoegd tot schorsing van een uitvoerende bestuurder. Een schorsing die niet binnen drie maanden gevolgd wordt door een besluit tot ontslag, eindigt door het verloop van die termijn.
2. Elke bestuurder treedt uiterlijk drie jaar na diens benoeming af, volgens een door het bestuur op te maken rooster van aftreden.
   De aftredende is herkiesbaar; wie in een tussentijdse vacature wordt benoemd, neemt op het rooster de plaats van de voorganger van de nieuw benoemde bestuurder in.
3. Het lidmaatschap van het bestuur eindigt voorts:
   a. door overlijden;
   b. door het eindigen van het lidmaatschap van de Vereniging;
   c. door bedanken.

FUNCTIES IN HET BESTUUR. BESLUITVORMING BESTUUR

Artikel 6.

1. De algemene vergadering benoemt één van de niet uitvoerende bestuurders tot voorzitter.
   Het bestuur kiest uit zijn midden een secretaris en een penningmeester.

De functie van penningmeester kan ook met een andere bestuursfunctie worden gecombineerd.

2. Het bestuur vergadert zo dikwijls een of meer van de bestuurders dit nodig acht.
De oproeping geschiedt - onder vermelding van de te behandelen punten - door de bestuurder van wie het initiatief tot de vergadering uitgaat, met inachtneming van een oproepingstermijn van ten minste acht dagen.
In de vergaderingen heeft elke bestuurder recht op het uitbrengen van één stem.
De bestuurders kunnen zich door een andere bestuurder bij schriftelijke volmacht doen vertegenwoordigen. Onder schriftelijk wordt in deze statuten verstaan: bij brief, fax of e-mail, of bij boodschap die via een ander gangbaar communicatiemiddel wordt overgebracht en elektronisch of op schrift kan worden ontvangen mits de identiteit van de verzender met afdoende zekerheid kan worden vastgesteld.
Bestuursvergaderingen kunnen worden gehouden door middel van telefonische- of videoconferenties, of door middel van enig ander communicatiemiddel, mits elke deelnemende bestuurder door alle anderen gelijktijdig kan worden gehoord en mits dergelijke vergaderingen worden voorgezeten vanuit Nederland.
Van het verhandelde in elke vergadering van het bestuur worden onder verantwoordelijkheid van de secretaris notulen opgemaakt die door het bestuur worden vastgesteld en door de voorzitter en de secretaris worden ondertekend.
Ondertekening van de notulen kan ook elektronisch plaatsvinden mits de identiteit van de ondertekenaars met afdoende zekerheid kan worden vastgesteld.
3. Het bestuur besluit met volstrekte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen van alle in de vergadering aanwezige of vertegenwoordigde bestuurders, die aan de besluitvorming mogen deelnemen.
Het bestuur kan ook buiten vergadering besluiten nemen mits dit schriftelijk geschiedt, alle bestuurders in het te nemen besluit gekend zijn, geen van hen zich tegen deze wijze van besluitvorming verzet en het besluit wordt genomen met volstrekte meerderheid van de stemmen geldig uitgebracht door bestuurders, die aan de besluitvorming mogen deelnemen.
Bij staken van stemmen beslist de algemene vergadering.
4. Een bestuurder neemt niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming indien de betreffende bestuurder daarbij een direct of indirect persoonlijk belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van de Vereniging en de met haar verbonden onderneming of organisatie. Wanneer hierdoor geen bestuursbesluit kan worden genomen, wordt het besluit genomen door de algemene vergadering.
5. De uitvoerende bestuurders nemen niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming over het vaststellen van de bezoldiging van de uitvoerende bestuurders.
6. Bij huishoudelijk reglement kunnen nadere regelen aangaande de vergaderingen van en de besluitvorming door het bestuur worden gegeven.

TAAK VAN HET BESTUUR. VERTEGENWOORDIGING

Artikel 7.

1. Behoudens de beperkingen volgens de statuten is het bestuur belast met het besturen van de Vereniging.
   Bij de vervulling van hun taak richten de bestuurders zich naar het belang van de Vereniging en de met haar verbonden onderneming of organisatie.
2. Tot de taken van:
   a. voorzitter van het bestuur behoren:
      - het optreden als voorzitter van vergaderingen van de organen van de Vereniging;
   b. de niet uitvoerende bestuurders als onderdeel van het bestuur behoren:
      - het houden van toezicht op het beleid van de uitvoerende bestuurders en op de algemene gang van zaken in de Vereniging;
      - het doen van voordrachten voor de benoeming van bestuurders;
      - het vaststellen van de bezoldiging van uitvoerende bestuurders;
      - het bijstaan van de uitvoerende bestuurders met raad en advies;
   c. de uitvoerende bestuurders behoren:
      - het voeren van het dagelijks bestuur; en
      - alle zaken en aangelegenheden die niet aan de niet uitvoerende bestuurders zijn opgedragen.
   d. het bestuur behoren onder meer:
      - het opstellen van het jaarverslag, de begroting en het beleidsplan, welke door de algemene vergadering worden vastgesteld.
3. Het bestuur kan een reglement opstellen waarin aangelegenheden hem intern betreffende, worden geregeld.
   Een dergelijk reglement mag niet in strijd zijn met het bepaalde in de statuten en/of de wet.
   Voorts kunnen de bestuurders al dan niet bij reglement hun werkzaamheden onderling verdelen.
   De algemene vergadering kan bepalen dat deze regels en taakverdeling op schrift moeten worden vastgelegd en kan deze regels en taakverdeling aan haar goedkeuring onderwerpen.
4. Indien het aantal bestuurders beneden het door de algemene vergadering vastgestelde aantal is gedaald, blijft het bestuur bevoegd.
   Het bestuur is echter verplicht zo spoedig mogelijk een algemene vergadering bijeen te roepen waarin de voorziening in de ontstane vacature(s) aan de orde komt. Vacatures dienen binnen drie maanden te worden vervuld.
   In geval van ontstentenis of belet van één of meer bestuurders is (zijn) de overblijvende bestuurder(s) met het gehele bestuur belast.

De algemene vergadering draagt er voor zorg dat een persoon wordt aangewezen die in geval van ontstentenis of belet van alle bestuurders of van de enige bestuurder de Vereniging tijdelijk bestuurt.

Onder belet wordt in deze statuten in ieder geval verstaan de omstandigheid dat

a. de bestuurder gedurende een periode van meer dan zeven dagen onbereikbaar is door ziekte of andere oorzaken; of

b. de bestuurder is geschorst.

5. Het bestuur is bevoegd onder zijn verantwoordelijkheid bepaalde onderdelen van zijn taak te doen uitvoeren door commissies die door het bestuur worden benoemd.

6. Het bestuur is, mits met goedkeuring van de algemene vergadering, bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding en bezwaring van registergoederen, en tot het aangaan van overeenkomsten waarbij de Vereniging zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt en tot vertegenwoordiging van de Vereniging ter zake van deze handelingen.

Op het ontbreken van vorenbedoelde goedkeuring van de algemene vergadering kan tegen derden beroep worden gedaan.

7. De algemene vergadering is bevoegd besluiten van het bestuur aan haar goedkeuring te onderwerpen.

Deze besluiten dienen duidelijk te worden omschreven en schriftelijk aan het bestuur te worden meegedeeld.

8. Onverminderd het in lid 6 van dit artikel bepaalde wordt de Vereniging vertegenwoordigd door het bestuur.

De vertegenwoordigingsbevoegdheid komt mede toe aan de voorzitter met de secretaris of de penningmeester. Zij kunnen zich daarbij ieder door een gevolmachtigde laten vertegenwoordigen.

9. Aan de niet uitvoerende bestuurders kan geen beloning worden toegekend.

Kosten worden aan de bestuurders op vertoon van de bewijsstukken vergoed.

JAARVERSLAG, REKENING EN VERANTWOORDING

Artikel 8.

1. Het verenigingsjaar loopt gelijk met het kalenderjaar.

2. Het bestuur is verplicht van de vermogenstoestand van de Vereniging en van alles betreffende de werkzaamheden van de Vereniging naar de eisen die voortvloeien uit deze werkzaamheden, op zodanige wijze een administratie te voeren en de daartoe behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren, dat te allen tijde de rechten en verplichtingen van de Vereniging kunnen worden gekend.

3. Het bestuur brengt op een algemene vergadering binnen zes maanden na afloop van het boekjaar, behoudens verlenging van deze termijn met ten hoogste vier maanden

door de algemene vergadering, een bestuursverslag uit over de gang van zaken in de Vereniging en over het gevoerde beleid.

Het bestuur legt de op papier gestelde balans en de staat van baten en lasten met een toelichting ter goedkeuring aan de algemene vergadering over.

Deze stukken worden ondertekend door de bestuurders; ontbreekt de ondertekening van één of meer van hen, dan wordt daarvan onder opgave van redenen melding gemaakt.

Na verloop van de termijn kan ieder lid in rechte van de gezamenlijke bestuurders vorderen dat de bestuurders deze verplichtingen nakomen.

4. De algemene vergadering benoemt jaarlijks uit de leden een financiële commissie van ten minste twee personen die geen deel mogen uitmaken van het bestuur.

   De financiële commissie onderzoekt de in de tweede volzin van lid 3 van dit artikel genoemde stukken en brengt aan de algemene vergadering verslag van haar bevindingen uit.

   Het bestuur is verplicht de financiële commissie ten behoeve van haar onderzoek alle door haar gevraagde inlichtingen te verschaffen, haar desgewenst de kas van de Vereniging en de waarden te tonen en de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de Vereniging voor raadpleging beschikbaar te stellen.
5. De last van de financiële commissie kan te allen tijde door de algemene vergadering worden herroepen, doch slechts door de benoeming van een andere financiële commissie.
6. Het bestuur is verplicht de in de leden 2 en 3 van dit artikel bedoelde boeken, bescheiden en andere gegevensdragers gedurende zeven jaren te bewaren, onverminderd het hierna in lid 7 van dit artikel bepaalde.
7. De op een gegevensdrager aangebrachte gegevens, uitgezonderd de op papier gestelde balans en staat van baten en lasten, kunnen op een andere gegevensdrager worden overgebracht en bewaard, mits de overbrenging geschiedt met juiste en volledige weergave van de gegevens en deze gegevens gedurende de volledige bewaartijd beschikbaar zijn en binnen redelijke tijd leesbaar kunnen worden gemaakt.
8. Goedkeuring van het jaarverslag door de algemene vergadering strekt het bestuur tot decharge.

ALGEMENE VERGADERINGEN

Artikel 9.

1. Jaarlijks, uiterlijk zes maanden na afloop van het verenigingsjaar, wordt een algemene vergadering - de jaarvergadering - gehouden. In de jaarvergadering komen onder meer aan de orde:
   a. het jaarverslag en de rekening en verantwoording bedoeld in artikel 8 met het verslag van de aldaar bedoelde commissie;
   b. het goedkeuren van de begroting;

c. de benoeming van de in artikel 8 genoemde commissie voor het volgende verenigingsjaar.

Tot de bevoegdheid van de algemene vergadering behoren voorts:

d. de vaststelling van de jaarlijkse bijdrage zoals vermeld in artikel 3 lid 8;

e. vaststelling van het beleidsplan;

f. voorstellen van het bestuur of de leden, aangekondigd bij de oproeping voor de vergadering.

2. Andere algemene vergaderingen worden gehouden zo dikwijls het bestuur dit wenselijk oordeelt.
3. Voorts is het bestuur op schriftelijk verzoek van ten minste een zodanig aantal leden als bevoegd is tot het uitbrengen van één/tiende gedeelte van de stemmen verplicht tot het bijeenroepen van een algemene vergadering op een termijn van niet langer dan vier weken. Indien aan het verzoek binnen veertien dagen geen gevolg wordt gegeven, kunnen de verzoekers zelf tot die bijeenroeping overgaan door oproeping overeenkomstig artikel 10 of bij advertentie in ten minste een ter plaatse waar de vereniging gevestigd is veel gelezen dagblad.
4. Alle leden hebben in de vergadering stemrecht.
5. Indien het bestuur bij de oproeping tot een algemene vergadering de mogelijkheid daartoe heeft geopend, zijn de leden bevoegd hun stemrecht door middel van een elektronisch communicatiemiddel uit te oefenen, mits (i) de voorwaarden te stellen aan het gebruik van het communicatiemiddel zoals de verbinding, de beveiliging en dergelijke bij de oproeping worden bekendgemaakt, (ii) het lid kan worden geïdentificeerd, (iii) het lid rechtstreeks kan kennisnemen van de verhandelingen op de vergadering, en (iv) indien deze mogelijkheid daartoe is geopend, het lid kan deelnemen aan de beraadslagingen.
6. Indien het bestuur de mogelijkheid daartoe heeft geopend, kunnen stemmen voorafgaand aan de algemene vergadering via een elektronisch communicatiemiddel worden uitgebracht, doch niet eerder dan de dertigste dag voor die van de vergadering, op een speciaal daartoe aangewezen e-mailadres.
   Deze stemmen worden gelijkgesteld met stemmen die in de algemene vergadering worden uitgebracht.

BIJEENROEPING ALGEMENE VERGADERING

Artikel 10.

1. De algemene vergaderingen worden bijeengeroepen door het bestuur. De oproeping geschiedt schriftelijk aan de adressen van de leden volgens het ledenregister.
   Indien een lid hiermee schriftelijk instemt, kan de oproeping geschieden door een langs elektronische weg toegezonden leesbaar en reproduceerbaar bericht aan het adres dat door hem voor dit doel schriftelijk aan de Vereniging is bekend gemaakt.
   De termijn voor de oproeping bedraagt ten minste twee weken voor de dag van de

vergadering.
2. Bij de oproeping worden de te behandelen onderwerpen vermeld.

WERKWIJZE VAN DE VERENIGING

Artikel 11.

1. Het bestuur kan commissies of werkgroepen instellen tot het uitvoeren van bepaalde opdrachten en/of tot voorlichting en bijstand van het bestuur of van de algemene vergadering.
   In elke commissie en werkgroep wordt een bestuurslid benoemd. Het bestuur kan daar in voorkomend geval van afzien. Alsdan wijst het bestuur een contactpersoon aan.
2. De taak, de bevoegdheden en de werkwijze van deze commissies of werkgroepen worden door het bestuur geregeld, voorzover zij niet uit het besluit tot een instelling voortvloeien.
   Het bestuur voorziet in tussentijdse vacatures.

HUISHOUDELIJK REGLEMENT

Artikel 12.

Bij het huishoudelijk reglement kunnen nadere regels worden vastgesteld omtrent de organisatie en de werkwijze van de Vereniging. De bepalingen van het reglement mogen niet in strijd zijn met de wet noch met de statuten. Dit reglement alsmede de wijzigingen erin worden vastgesteld door de algemene vergadering op initiatief van het bestuur.

STATUTENWIJZIGING EN ONTBINDING

Artikel 13.

1. Tot wijziging en ontbinding van de statuten kan alleen besloten worden door de algemene vergadering op voorstel van het bestuur. Een besluit tot wijziging van de statuten behoeft twee/derde van de uitgebrachte stemmen.
2. Bij ontbinding is het bestuur met de liquidatie belast. Een eventueel batig saldo van de ontbonden Vereniging wordt besteed ten behoeve van een algemeen nut beogende instelling met een soortgelijke doelstelling als de doelstelling van de Vereniging of van een buitenlandse instelling die uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het algemeen nut beoogt en die een soortgelijke doelstelling als de doelstelling van de Vereniging heeft.
3. Een wijziging van de statuten treedt niet in werking dan nadat hiervan een notariële akte is opgemaakt.
   Tot het doen verlijden van de akte is iedere bestuurder bevoegd.

Slotbepalingen:

Ten slotte verklaarde de comparant ter uitvoering van het bepaalde in artikel 4 dat het Bestuur dat per deze statutenwijziging als volgt is samengesteld:

1. de heer **Waltherus Martinus Johannes Schoonenberg**, geboren op achtentwintig augustus negentienhonderd zevenenvijftig, uitvoerend bestuurder, als secretaris;
2. de heer **Govert Janssen**, geboren op negenentwintig oktober negentienhonderd

negenenveertig, niet uitvoerend bestuurder, als voorzitter;———————————

3. de heer **Anne Martinus Mol**, geboren op acht mei negentienhonderd zesenvijftig, niet-uitvoerend bestuurder, als penningmeester;———————————————

4. mevrouw **Yifat Levron**, geboren op acht december negentienhonderd zevenenzestig,— niet uitvoerend bestuurder;———————————————

5. de heer **Dingeman Coumou**, niet uitvoerend bestuurder;———————————

6 mevrouw **Betty Nijmeijer**, niet uitvoerend bestuurder.———————————

——————————————Waarvan akte.———————————————

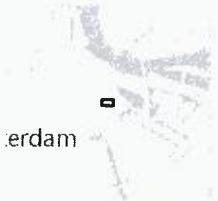
Verleden te Amsterdam op de datum in het hoofd van deze akte vermeld. De comparant is– mij, notaris bekend. De inhoud van de akte is aan hem opgegeven en toegelicht. De——— comparant heeft verklaard op volledige voorlezing van de akte geen prijs te stellen, tijdig— van de inhoud van de akte te hebben kennis genomen en met de inhoud in te stemmen.—— Deze akte is beperkt voorgelezen en onmiddellijk daarna ondertekend, eerst door de——— comparant en vervolgens door mij, notaris.———————————————

(Volgt ondertekening door comparant en notaris)

UITGEGEVEN VOOR AFSCHRIFT
Amsterdam, 2 december 2022
mr J.S.A. Groen, kandidaat-notaris,
waarnemer voor notaris mr M.R. Meijer

Mr M.R. Meijer
Notaris te Amsterdam

Gemeente Amsterdam

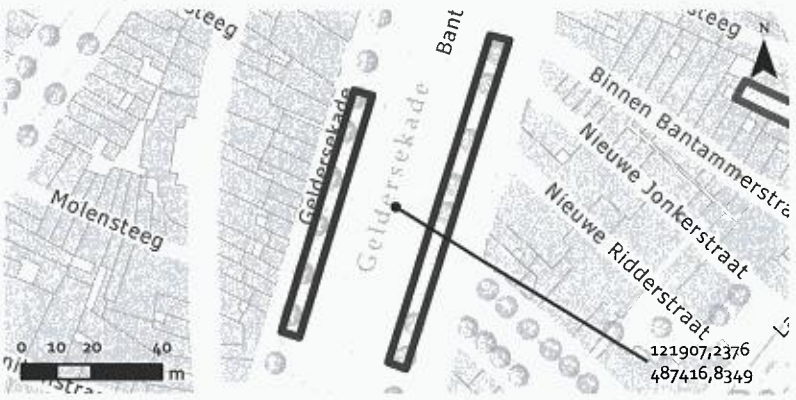
Monumenten en Archeologie
Rapport: QS 20-048
Datum: 24/03/2020
ARCHIS: 4806098100
Opdrachtgever quickscan: Ingenieursbureau

Opsteller: T. Terhorst MA
Autorisatie: dr. R. Jayasena
Senior KNA-Archeoloog Ma

Archeologische quickscan QS 20-048
Walmuurvernieuwing Geldersekade

Gegevens planlocatie (A01, A03, A07)

Adres/toponiem	Geldersekade thv 94-126 en 95-109
Plaats/gemeente	Amsterdam
Kadastrale aanduiding	
Bevoegde overheid	Gemeente Amsterdam

Aanleiding waardestelling (A01, A03)

Procedure	Omgevingsvergunning
Huidig gebruik terrein	Wegtrace
Aard geplande ingreep	Walmuurvernieuwing (in den droge)
Diepte bodemingreep	Ca. 1,50 m -NAP (afhankelijk van diepte houtfundering)
Oppervlakte bodemingreep	Lengte tracé: 75 m (even zijde) en 100 m (oneven zijde)

Eerdere waardestellingen (A04, A05)

Archeologisch veldonderzoek	Aangetoonde roosterfundering ter hoogte van nrs. 84-90
Archeologisch bureauonderzoek	Hoge verwachting (BO 11-024)
Archeologische Monumentenkaart (AMK)	Hoge archeologische waarde (14611)

Gespecificeerde verwachting (A04, A05, A06)

Bodem	Bodemtype: Jonge zeeklei op veen (VGKA); Grondwaterstand: Waterspiegel: NAP -0,4 m; Maaiveldhoogte: NAP +1,5 m
Dikte recent ophogingspakket	Nvt
Verwachting	In 1482-85 werd op de westoever van de Geldersekade (1425) een stadsmuur gebouwd. Ca. 1545 werd de muur verlegd naar het tracé van de huidige kademuur. Na de sloop in 1603 werd de fundering hergebruikt als kademuur. Bij nrs. 84-90 zijn in 1996 de funderingsresten waargenomen. De oostelijke kade is in 1884 vervangen.
Verwachte archeologische resten	Kadewerken met houten (rooster)fundering, zwaar metselwerk met steunberen (vgl. vindplaats SIN19), afval in waterbodem

Gemeentelijk beleid (A01, A06, A08)

Verwachtingswaarde	Hoog
Beleidscategorie	2: Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 50 m2 of minder dan 0,50 m onder maaiveld.

Conclusie: selectiebesluit (A07)

Vervolgstap	Opgraving - variant archeologische begeleiding
Samenvatting en toelichting	Voor de planlocatie geldt vanweg een hoge verwachting beleidscategorie 2. Aangezien de voorgenomen bodemingreep groter is dan 50 m2 en dieper gaat dan 0,5 m is het project niet uitgezonderd van archeologie. Het verplichte veldonderzoek wordt geïntegreerd in de civieltechnische ontgraving in de vorm van een archeologische begeleiding.

4

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Weesperstraat 430
1018 DN Amsterdam

Postbus 12693
1100x AR Amsterdam
Telefoon 251 1111
ingenieursbureau.amsterdam.nl

Notitie

Aan	Martijn Meulblok
Van	Alfred Bakker
Kopie aan	Eric Romein
Datum	30 november 2018
Ons kenmerk	33056
Bijlage(n)	--

Onderwerp Historisch bodemonderzoek Geldersekade 86-126 Bm

Opsteller	Goedgekeurd en vrijgegeven	Paraaf	Datum
A.Bakker			30-11-2018

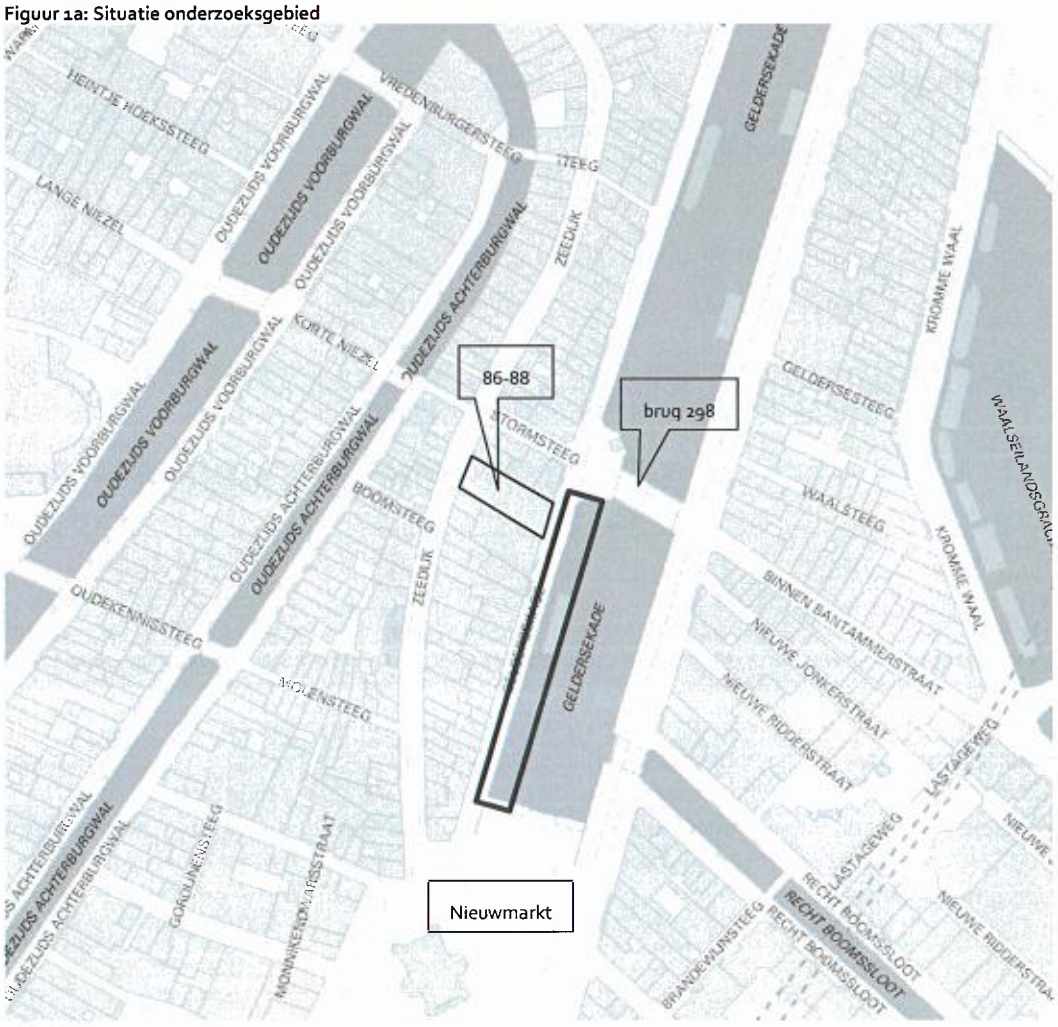
Inleiding

Tijdens werkzaamheden van Waternet op de Geldersekade in 2017 bleek dat zand van onder de straat richting de gracht wegvloeide.
Stadsdeel Centrum heeft vervolgens een beheersmaatregel getroffen om te voorkomen dat er (verdere) schade aan de kademuur ontstond.
Uiteindelijk zal de kademuur hersteld moeten worden. In deze notitie wordt de historie van de locatie beschreven om na te gaan welke risico's mogelijk kunnen ontstaan in de uitvoeringsfase op het gebied van archeologie, bodemkwaliteit (land- en waterbodem), conventionele explosieven en ondergrondse obstakels.

Situatie

De locatie is gelegen in de openbare ruimte van de Geldersekade (westzijde) tussen de Nieuwmarkt en brug 298 (Bantammerbrug) en het aangrenzende deel van de natte Geldersekade.

Figuur 1a: Situatie onderzoeksgebied

Bron: City Data

Bekend is dat ten noorden van de locatie "een enkele losse steen van de oude muur is ingemetseld in de kademuur van de Geldersekade." En in 2017 zijn langs het Singel ter hoogte van de Ronde Lutherse kerk 27 natuurstenen blokken van de laatmiddeleeuwse stadsmuur ontdekt, die vervolgens in de te vernieuwen kademuur zijn verwerkt.
In deze notitie wordt uitgebreid aandacht besteed aan de oude stadsmuur, waarvan op de locatie zelfs twee versies hebben bestaan.

Figuur 1b: Te herstellen kademuur Geldersekade 86-126; kabels en leidingen

Bron: Ingenieursbureau

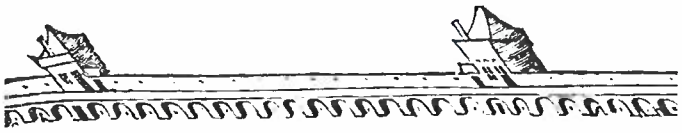
Historie

De locatie lag tot 1425 buiten de stad. In dat jaar breidde de stad zich uit tot en met de onderzoekslocatie, waarbij de Geldersekade gegraven werd en een verdedigingsconstructie aangelegd werd langs de westzijde van de kade. De constructie bestond toen uit een aarden wal met houten palissade.

Aan het eind van de Middeleeuwen werd de verdedigingsconstructie omgebouwd tot een stenen stadsmuur, voorzien van enkele rondelen. De muur verbond enkele poorten die al eerder in steen waren gebouwd, zoals de Sint Anthoniespoort in 1466 (Gawronski et al. 2017).

De directe aanleiding tot de bouw van de stadsmuur was het bezoek van de landsvorst, keizer Maximiliaan, aan Amsterdam in 1481.
Voor het grondverzet en heien werden de poorters ingezet. De in de stad aanwezige metselaars (Speet 2004, p. 91) metselden vanaf de oever van de gracht een circa vijf tot zes meter hoge schildmuur, met aan de achterkant een weergang, rustend op bogen.

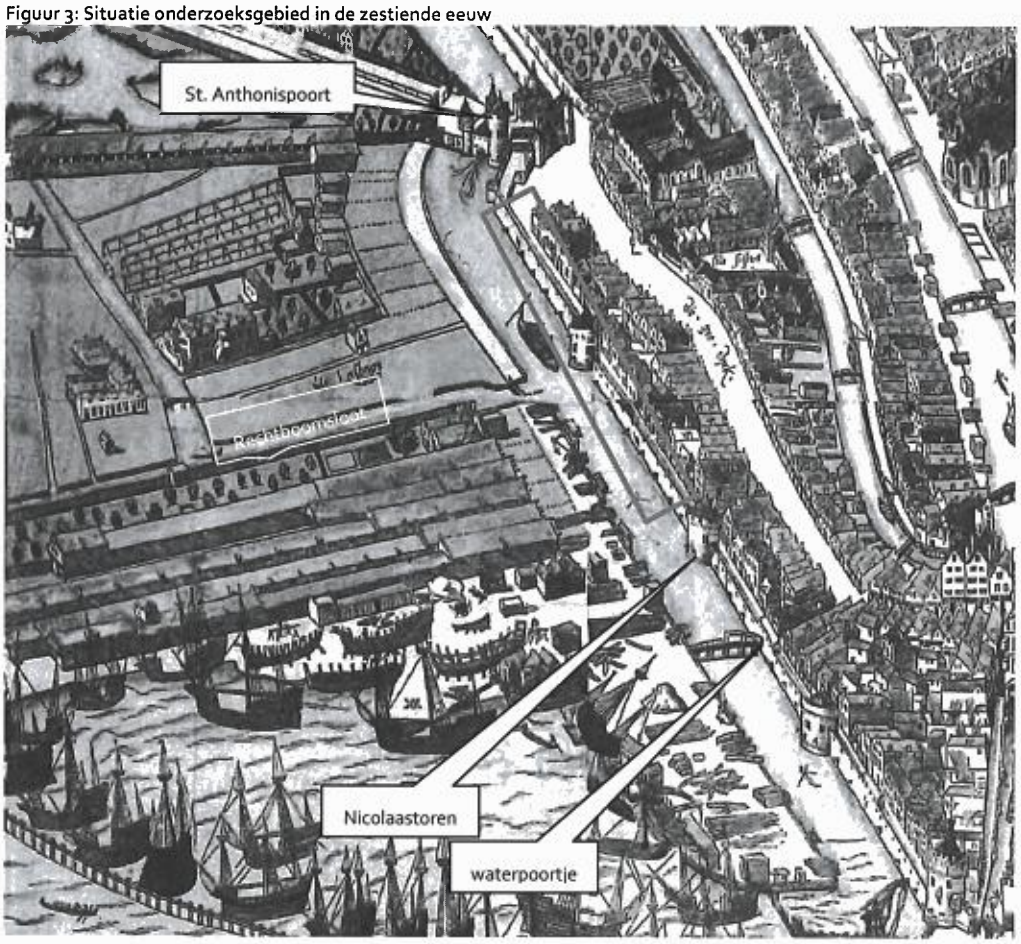
Figuur 2: Weergang op gemetselde bogen

Bron: Cornelis Anthonisz 1544 in Gawronski et al. 2017

De oudst bekende vogelvluchtkaarten van Amsterdam zijn van de houtsnijder en schilder Cornelis Anthonisz. Hij heeft onder andere een ingekleurde houtsnede gemaakt in 1544, waarop de laat middeleeuwse stadsmuur is afgebeeld.

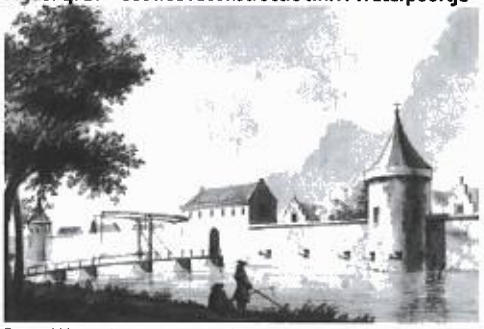
Figuur 3: Situatie onderzoeksgebied in de zestiende eeuw

Bron: Cornelis Anthonisz. ca. 1557 in Hameleers 2013

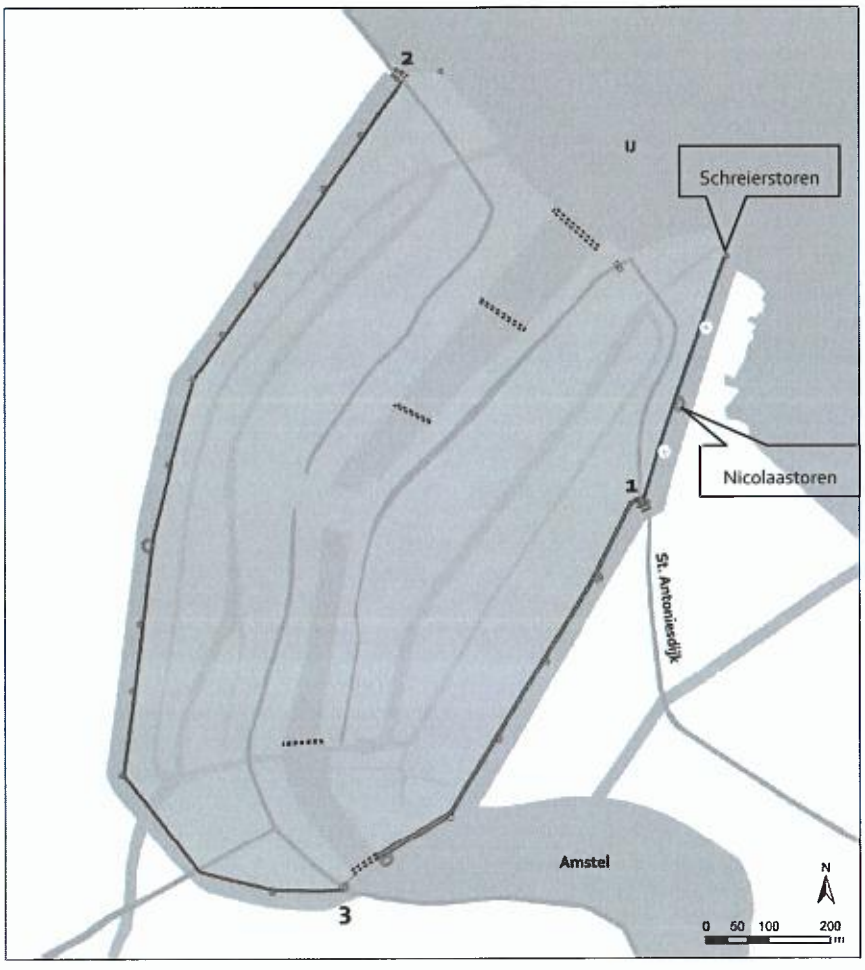
De in figuur 3 afgebeelde stadsmuur op de locatie Geldersekade betrof de muur volgens het laat middeleeuwse tracé. Hieronder is een 18de eeuwse "artist impression" van die muur weergegeven.

Figuur 4: 18de eeuwse reconstructie t.h.v. Waterpoortje

Bron: Wageningen 2002, p. 8
Noot: Waterpoortje verdween in 1658

Figuur 5: De midden 16de-eeuwse [vanaf 1551] stad met de stadsmuur, -poorten en torens

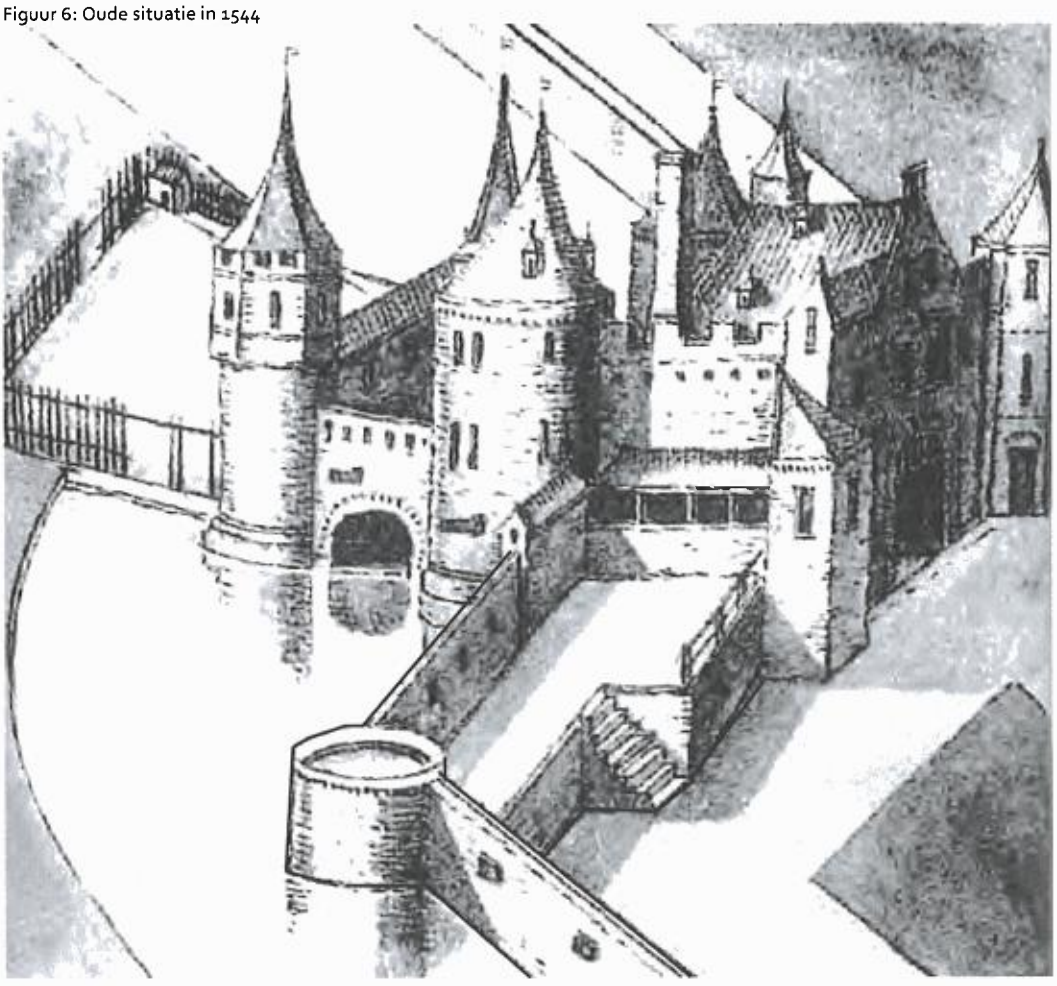
Bron: Bewerkt naar Gawronski et al. 2017, p.

Noot: (twee torens zijn in 1542 afgebroken, rondeel nieuw gebouwd) en Wagenaar 1760 (Nicolaas-tooren)

Vanwege ontwikkelingen van het geschut besloot de stad op 16 juni 1542 om gaten uit te breken in het muurgedeelte tussen de Sint Anthoniespoort en de Schreierstoren 'omme groff gescut te leggen'. De drie torens langs de Geldersekade "werden afgebroken, er werd een rondeel gebouwd, en het muurwerk werd vernieuwd. "
De vernieuwing van het muurwerk tussen het rondeel en de Schreierstoren in 1550 "hield in dat er een dam werd gelegd, de oude 'muere totter gront toe' werd afgebroken, 'omme daer een nijewe fondament ende eene nijewe muere van de gront op te moegen maicken.' Dit werk zou in 1551 worden uitgevoerd."(Gawronski et al. 2017, p. 12).

In onderstaande figuur is een detail van de af te breken stadsmuur en een toren te zien. Het nieuwe tracé lag westelijker.

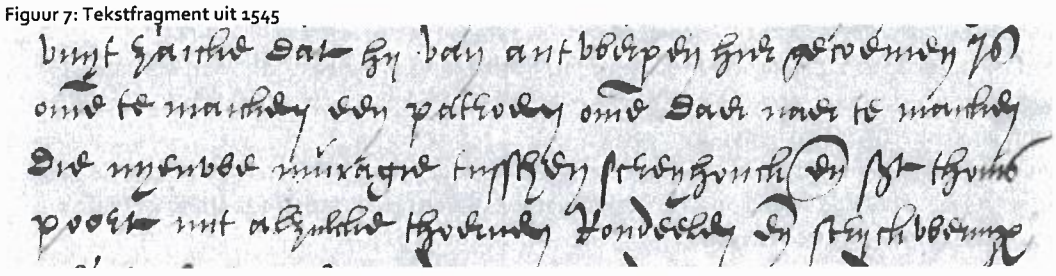
Figuur 6: Oude situatie in 1544

Bron: Wageningen 2002, p. 34
Noot: Muur en toren binnen rode contouren zijn later afgebroken

In onderstaand tekstfragment

Figuur 7: Tekstfragment uit 1545

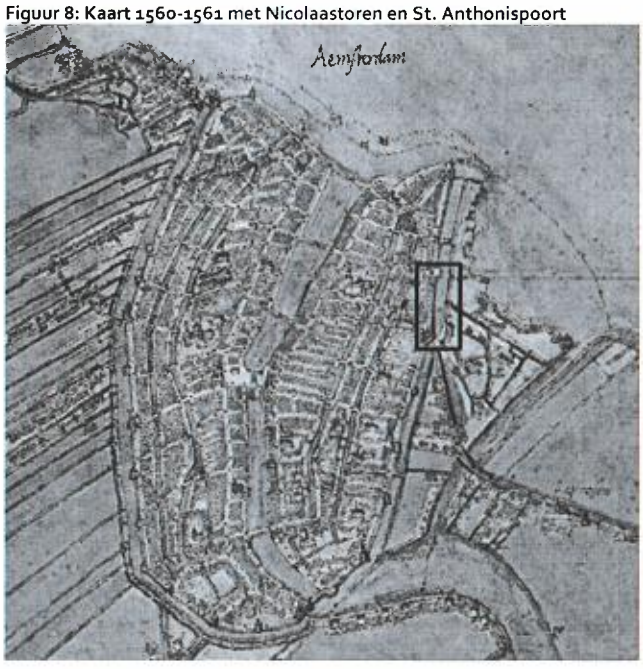
Bron: Ilja Mostert

"Vuyt saicke dat hij van Antwerpen hier gecoemen is omme te maicken die nyeuwe muragie tusschen Screyhouck ende St. Thonispoort mit alzulcke thoernen, rondeelen ende stryckweringe"

valt te lezen dat een vestingbouwkundige uit Antwerpen de nieuwe muur tussen de Schreiershoek en de Sint Anthonispoort zou gaan maken.

Jacob van Deventer maakte in 1560-1561 een plattegrond van Amsterdam waarop de nieuwe muur is afgebeeld.

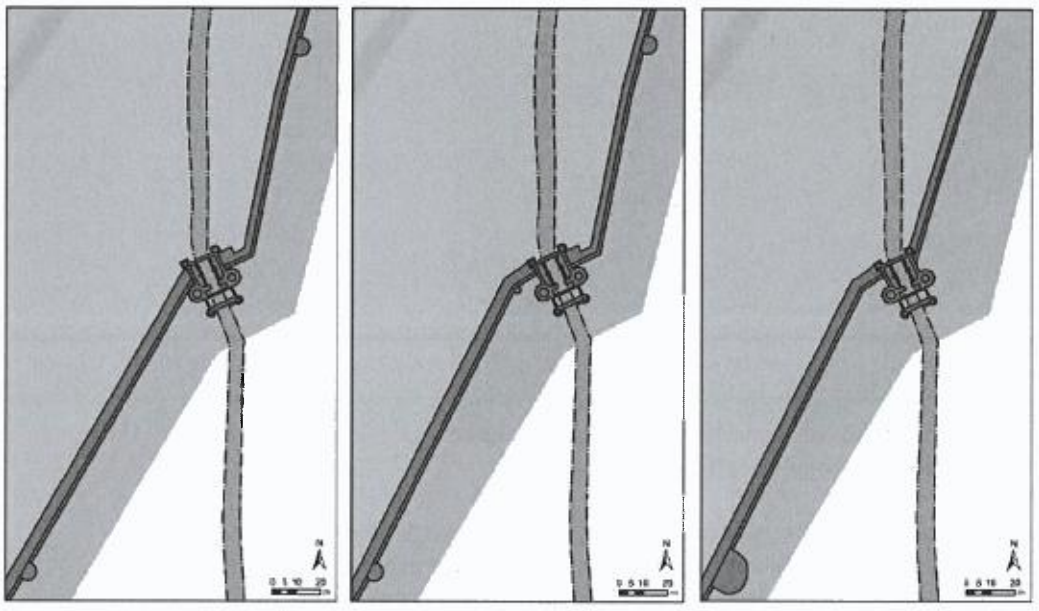
Figuur 8: Kaart 1560-1561 met Nicolaastoren en St. Anthonispoort

Bron: Jacob van Deventer

Gawronski et al. (2017) concluderen: "Van de stadsmuur ten noorden van de poort is uit schriftelijke bronnen bekend dat deze kort na 1545 werd opgetrokken naar plannen van de door de stad ingehuurde Italiaanse vestingbouwkundige Alessandro (of Alexander) Pasqualinie en stadsmetselaar Willem Dircxz.[48] Hoe de noordelijke stadsmuur oorspronkelijk op het poortgebouw aansloot, is zichtbaar op de vogelvluchtkaart van Cornelis Anthonisz, die dateert kort voor de stadsmuurvernieuwing. De muur vertoonde een knik vanaf de Geldersekade en sloot vandaar loodrecht aan op het poortgebouw.
De nieuwe muur van kort na 1545 liep in een rechte lijn door van de Geldersekade tot aan de poort en sloot hier zodoende schuin op aan. Deze situatie is te zien op de stadsplattegrond van Jacob van Deventer van omstreeks 1560."

Figuur 9: Drie stadia van de stadsmuur

Bron: Gawronski et al. 2017, p. 70

In bovenstaande figuur 9c zijn de "rechtgetrokken muur" en de gesloopte toren te zien.
Het archeologisch onderzoek bij de St. Anthonispoort is beschreven in de paragraaf @

De Stormsteeg is in 1550 aangelegd / gerooid (Tussenbroek, G. van 2015, bijlage), Voor de grote uitleg: stedelijke transformatie en huisbouw in Amsterdam, 1452-1578. Stadsgeschiedenis, 10(1), 1-23

Figuur 10: Stadsprofiel omstreeks 1560 (detail)

Bron: Anthonie van den Wijngaarden (in Gawronski et al. 2017)

Na de Eerste Uitleg (1585), waarbij de Lastage voorzien werd van vestingwerken, werd de stadsmuur overbodig en vanaf 1601 gesloopt. In 1603 werd genoteerd dat de rest van de stadsmuur afgebroken zou worden: "dit lopende jaer, voorts t'eenemael affgebrocken sal werden, de reste vande oude stadsmuyr."

Figuur 11: Rondeel ter hoogte van Stormsteeg op vogelvluchtkaart van Pieter Bast uit 1597

Bron: Ilja Mostert

Op bovenstaande kaart zijn de contouren van een voormalige toren te zien. Hier bevindt zich nu het westelijk landhoofd van de Bantammerbrug.

Figuur 12: St. Anthonispoort en Geldersekade kort na 1601

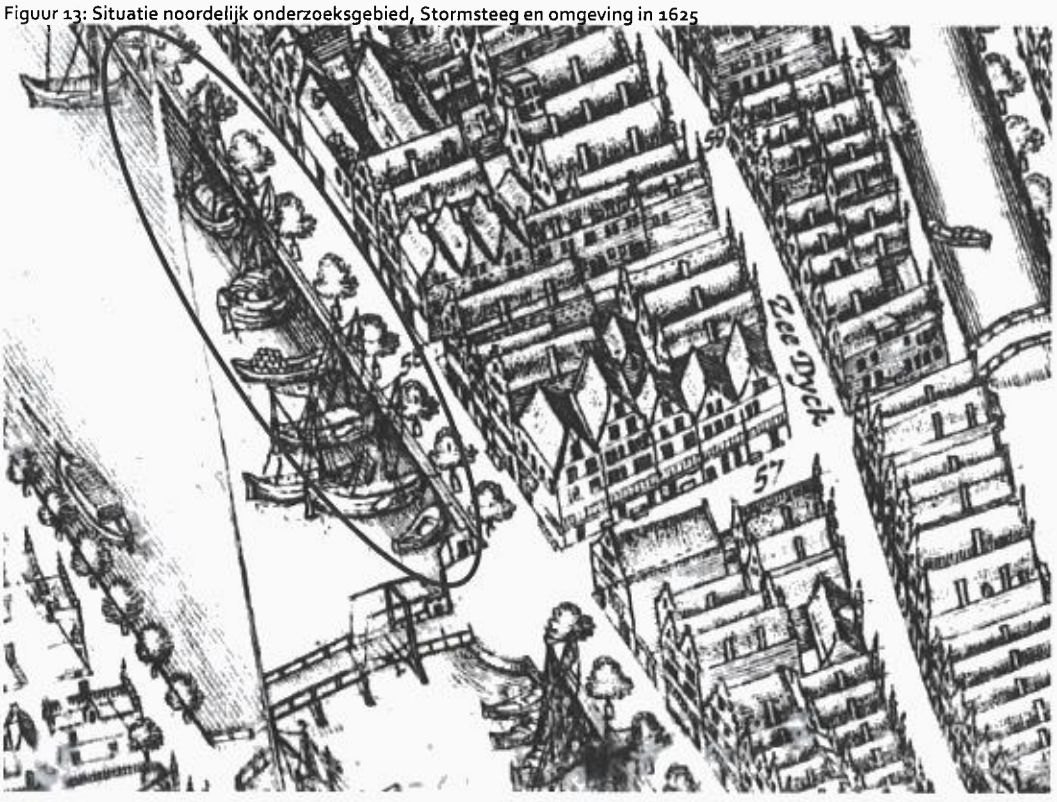

Bron: Claes Jansz Visscher in Gawronski et al. 2017, p.

In 1614 zijn de Kloveniersburgwal en de Geldersekade aan weerszijden van de voormalige St. Anthonispoort aangeplempt, waardoor de Nieuwmarkt ontstond. Ter verbinding van het water van de Kloveniersburgwal en de Geldersekade is een overkluisde watergang aangelegd.

Balthasar Florisz van Berkenrode maakte in 1625 een vogelvluchtkaart van Amsterdam.

Figuur 13: Situatie noordelijk onderzoeksgebied, Stormsteeg en omgeving in 1625

Bron: Balthasar Florisz van Berckenrode in Wageningen 2002, p. 19

De geschiedschrijver Commelin schreef in 1694 (p. 217): "Voorts ziet men noch, aan de Bantammer-brug, een voet van een Muur-toren, dat geen van de minste schijnt geweest te zijn, deze is van Kareel steen, daar van (soo men zeyt) het onderste der Stadt muuren en tooren gebouwt was. [ ] De plaats, daar dese muuren (in wiens verwelfde Bogen veel arme Luyden om Gods wil woonden) gestaan hebben, wiett straks rontom d'oude Stadt, tot een brede Burgwal bequaam gemaakt [ ]. Van de Schryers tooren tot aan de Nieuwe-markt, tegen over de Lastadie, wort die genaamt, de Keulse en Gelderse Kaey, om dat 'er de groote Zamoreusen, Aecken, en Schepen leggen, die op den Rijn naer Keulen, Wezel, Emmerick, Rees &tc.varen,"

H. de Leth maakte een prent van de Geldersekade in 1730.

Figuur 14: Afbeelding van H. de Leth uit 1730

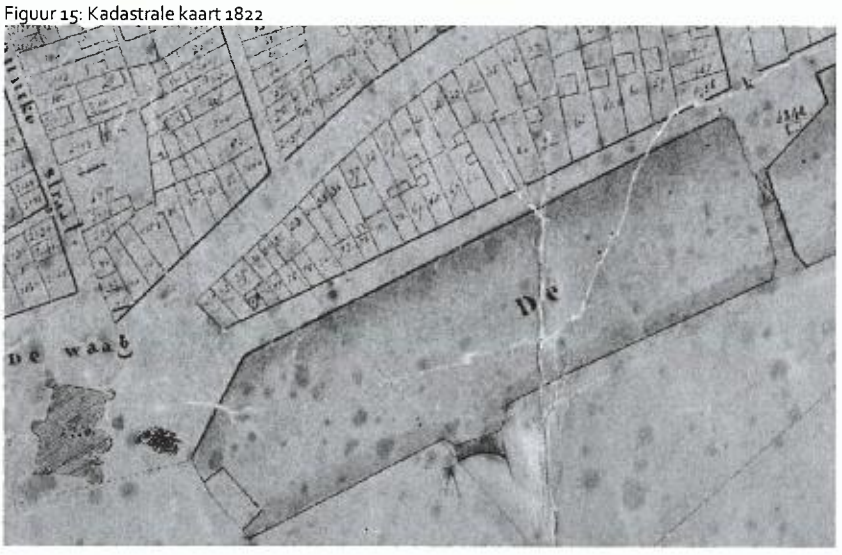
Bron: Wageningen 2002, p. 24

De Amsterdamse geschiedschrijver Jan Wagenaar (1760, p. 148) schreef:
"Ook is nog tegenwoordig, aan de Bantammer-brug, een voet van eenen tooren te zien, waaraan nog eenige Kareelsteen is; die den S. Nikolaas-tooren plagt te heeten (s)."
De noot (s) verwijst naar een Resolutie van de Vroedschap N. 1. 5 April 1554

Daniel Willink (1773, p. 9) schreef in zijn "Amstellandsche Arkadia": "Tusschen deze Water- en St.Anthonispoort stondt ook aan den stads muur een grote spitse wachttoren, van kareelsteen gebouwd, waar van deze nu nog overig is, by de Bantammerbrug, alzo genaamd om dat daar eertyds een brug gelegd wierdt, juist in den tydt dat de eerste Oost-Indischche schepen, van hier uitgevaren, van Bantam weder te rug kwamen."

In 1822 tekende landmeter F.J. Nautz van het Kadaster oevers bij de Nieuwmarkt en de Bantammerbrug, die afwijken van eerdere en latere tracé's.

Figuur 15: Kadastrale kaart 1822

Bron: Noordhollands Archief - 89

Het afwijkende tracé van het kadetraject op de kaart uit 1822 roept vragen op. Echter: ook op een kaart uit 1832 is de afwijkende oever tot aan het riool onder de Nieuwmarkt weergegeven.

Figuur 16: Platte Grond van de Nieuw Markt en omliggende Gebouwen te Amsterdam 1832

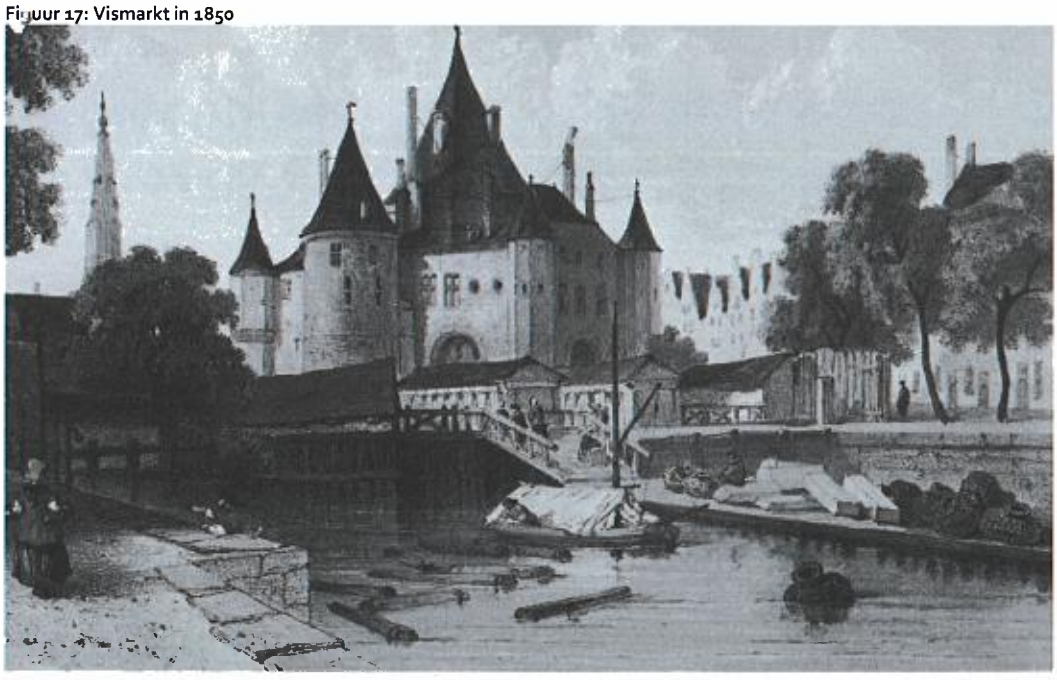
Bron: CTA [5 cijfers onleesbaar]-[onleesbaar]

Noot: linksonder op de tekening: kade XVI 61 stuks

Op de kaart uit 1832 zijn vanaf de Geldersche Kaaij zuidwaarts achtereenvolgens vermeld: Steiger, Waterbanton, Timmerplaats,Bergplaats van het Schavot, Bergplaats van het Kantoor, Regenbak [met twee piedestals]. Regenbak [idem], Regenbak [idem [ter hoogte van de huidige Flesseman] Bij de Rechtboomsloot is een Schuitenhuis vermeld.

Bekend is dat kort na 1840 een vismarkt is aangelegd in het water van de Geldersekade.

Figuur 17: Vismarkt in 1850

Bron: Beeldbank afbeeldingsbestand 010097012324

Willem Hekking jr. (1825-1904) maakte halverwege de 19de eeuw een tekening van de Vismarkt (op een steiger boven het water van de Geldersekade).

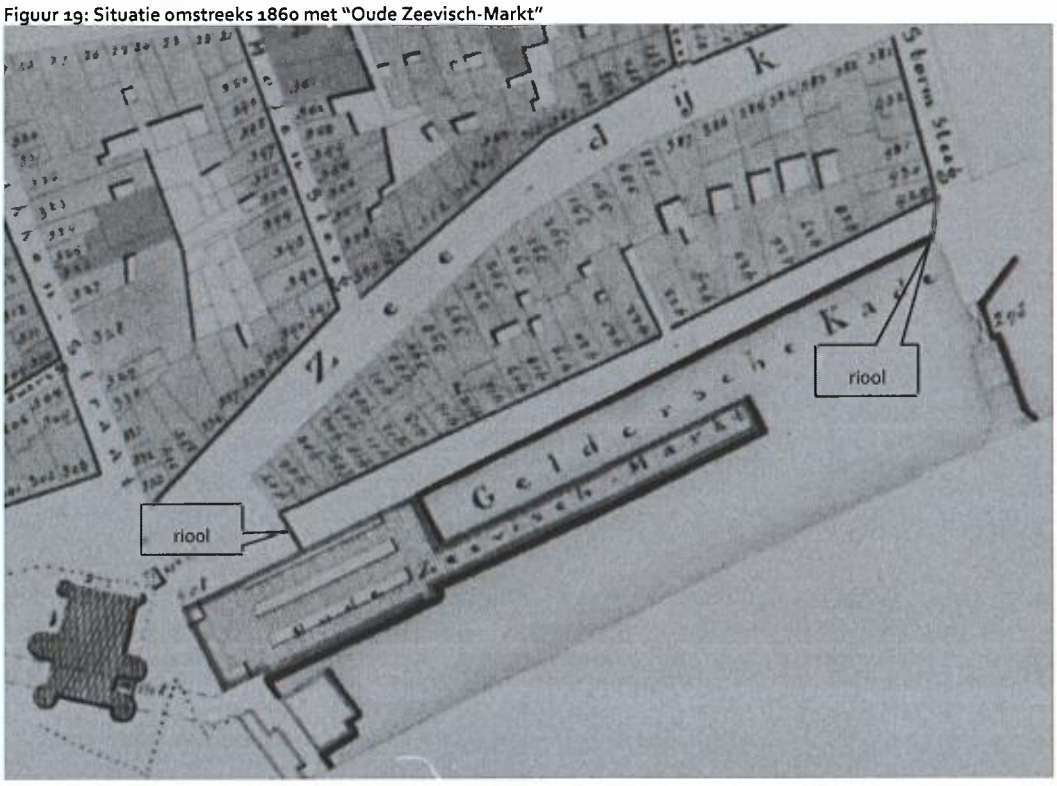
Figuur 18: Vismarkt 1850-1862 (detail)

Bron: Beeldbank afbeeldingsbestand 010094001460

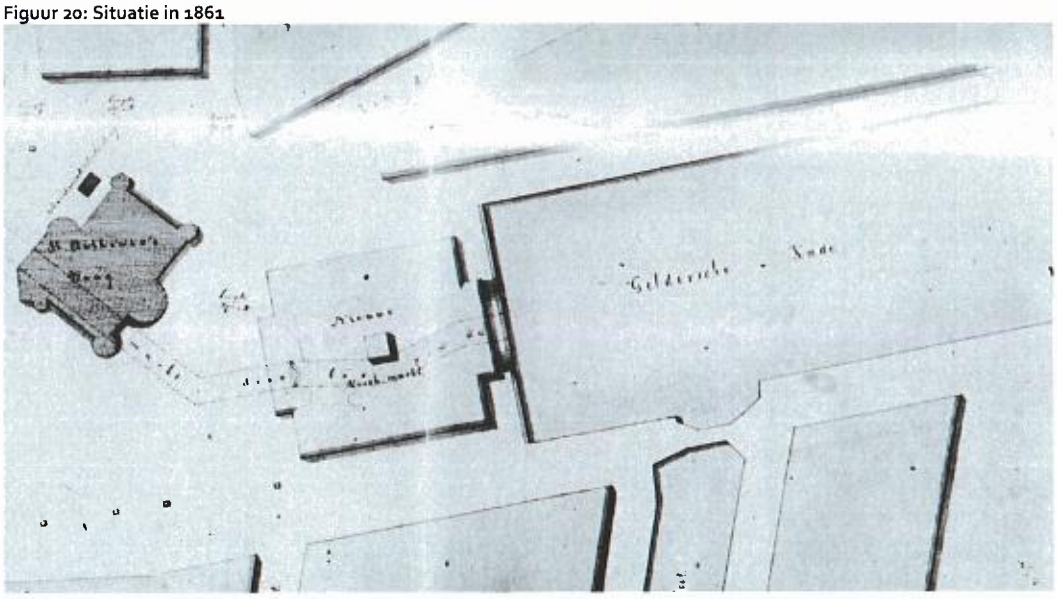
Aan weerszijden van de uitmonding van het riool in bovenstaande figuur zijn natuurstenen blokken te zien. Het zijn restanten van de tweede versie van de stadsmuur, die kort na 1545 is opgetrokken.

Figuur 19: Situatie omstreeks 1860 met "Oude Zeevisch-Markt"

Bron: Stadsarchief Amsterdam; buurt K

Figuur 20: Situatie in 1861

Bron: CTA [5 cijfers onleesbaar]-2

De volledig beschrijving van de kaart uit 1861 luidt:
"Situatie van de Nieuwemarkt en omliggende straten, waarop is aangetoond de Nieuw-gebouwde Visch-markt met het spui riool loppende van de Geldersche-kade naar de Kloverniersburgwal.- Behoort bij Rapport van 31 December 1862 no. 401 De Stads Ingenieur P:v d Sterr"

Bekend is dat Petrus van der Sterr stadsingenieur was in de periode 1856-1864. Zijn opvolger was Jacobus Gerardus van Niftrik per 1-1-1864.

Op een ongedateerde prentbriefkaart is een visvlonder in het water van de Geldersekade te zien.

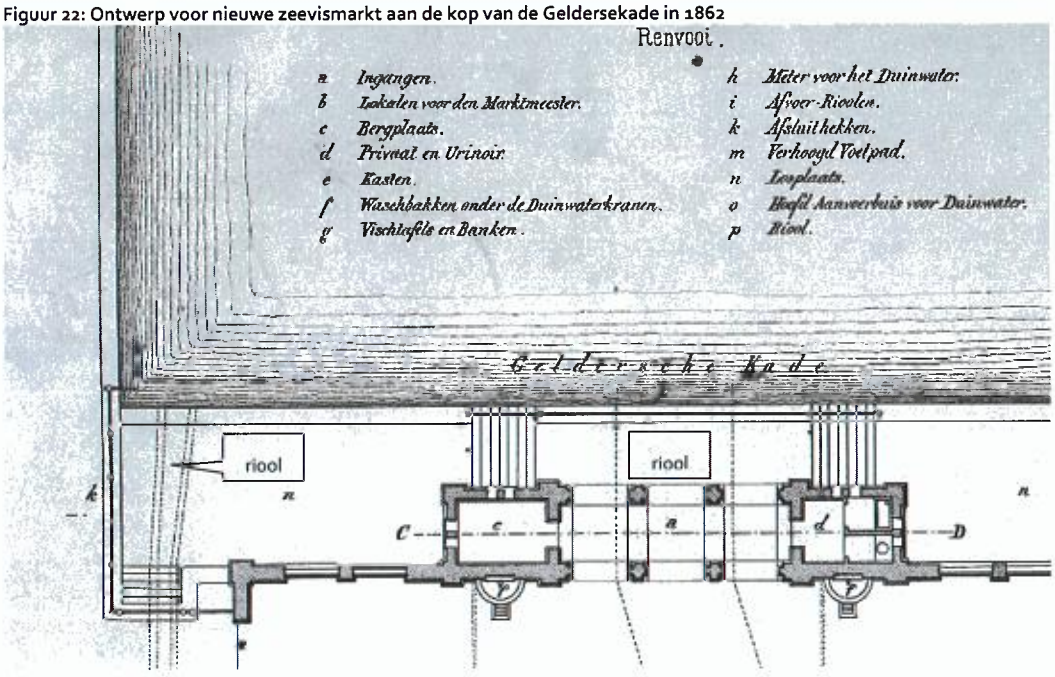
Figuur 21: Prentbriefkaart ongedateerd

Bron: Abrahamson & Van Straaten in Wageningen 2002, p. 42-43

De steiger en houten loodsen werden in 1862 vervangen door de stenen Gemeentelijke Vishal. In plaats van de steiger kwam een "visvlonder" met een bruggetje naar de even zijde van de Geldersekade. Op bovenstaande prentbriefkaart zijn (minimaal) drie riooluitmondingen zichtbaar. Volgens het ontwerp van de vishal mondde in de zuidwesthoek van de Geldersekade een riool uit in de 'kopse' kademuur.

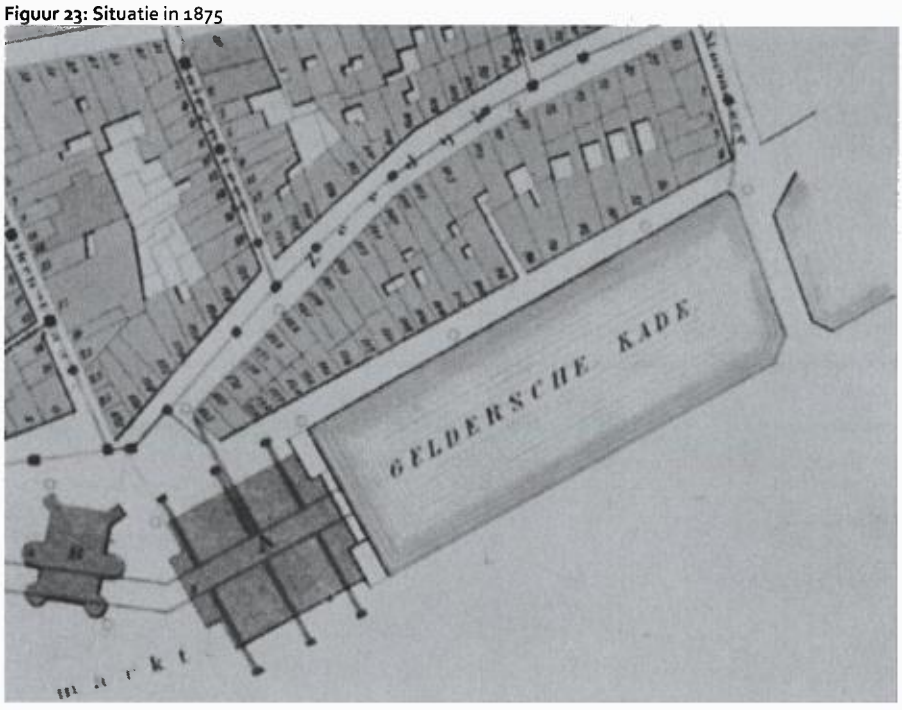
Figuur 22: Ontwerp voor nieuwe zeevismarkt aan de kop van de Geldersekade in 1862

Bron: SAA Beeldbank, afbeeldingsbestand 010056915273

De stenen vishal is op zijn beurt in 1930 afgebroken (Beeldbank, tekst bij afbeeldingsbestand 010094001460).

Figuur 23: Situatie in 1875

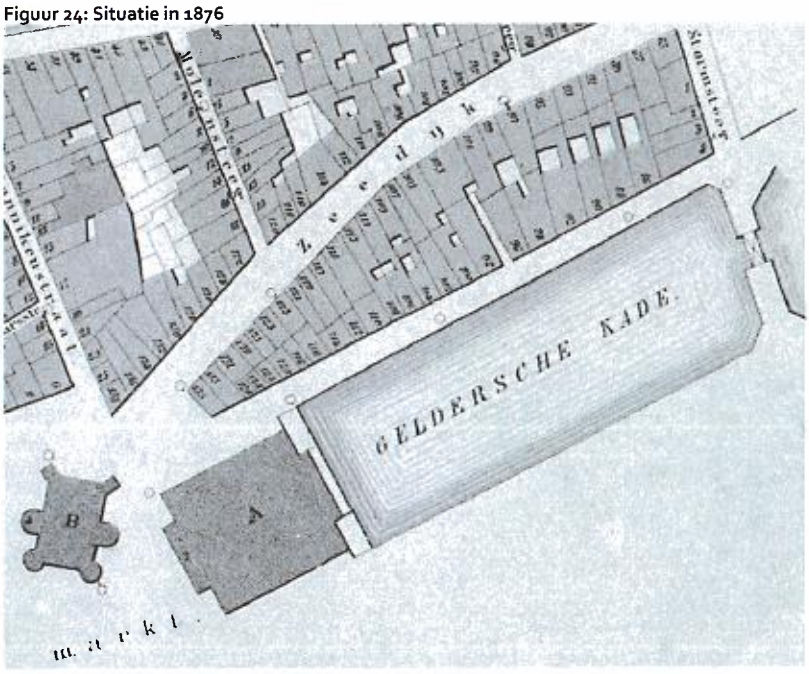
Bron: SAA Buurtkaarten

De Amsterdamse geschiedschrijver Jan ter Gouw (1874, p. 129) schreef over de laatste jaren van de 16de eeuw: "Juist toen de eerste schepen van Bantam binnenliepen, was men bezig met het bouwen van eene houten brug en eene nieuwe straat aan den Ykant, en ter gedachtenis nu dezer heugelijke gebeurtenis, noemde men deze straat en brug: de Batammerstraat en Bantammerbrug."
Over de bemuring van Amsterdam in 1481 merkte hij in 1874 (p. 273) op:

> "De zware fondamenten dier muren en torens liggen daar nog onder de straat De voet der muren was van kareelsteen gebouwd, en men kan er aan de Gelderschekaai bij de Bantammerbrug nog eenige brokken van zien. Buitenwaarts hadden die muren een groot aantal torens en rondeelen [ ] het halfronde uitstek, dat voor de Bantammerbrug ligt, 't oude voetstuk is van den Sint-Nikolaastoren. Binnenwaarts rustte "de gang achter de bemuurde borstweeren" op gewelfde bogen."

Ter Gouw zag daarbij over het hoofd dat de stadsmuur tussen de Sint Anthonispoort en de Schreierstoren in 1551 rechtgetrokken was.

Figuur 24: Situatie in 1876

Bron: Atlas van Loman

Ofschoon op twee 19de eeuwse buurtkaarten geen vlonder van de vismarkt in het water is vermeld, laten etsen en tekeningen wel degelijk een vlonder zien. Aan het eind van de steiger bevond zich een loopbrug naar de Geldersekade (zie bijvoorbeeld Wenckebach in 1898-1907)

Figuur 25: Vismarkt in 1900

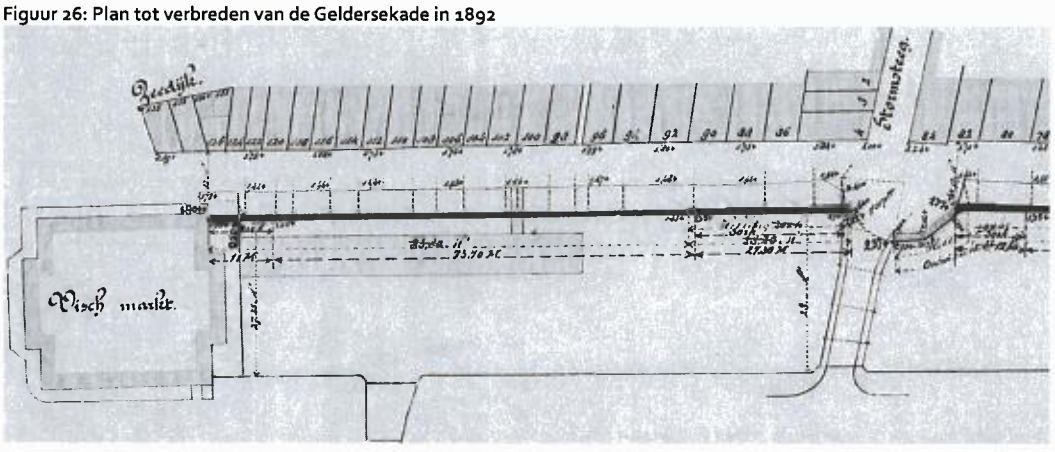

Bron: Stadsarchief Amsterdam Beeldbank, afbeeldingsbestand ANWU01728000003

In 1880 vond de aanbesteding plaats voor het vervangen van brug 298 conform bestek nr. 19 " Het vernieuwen en verbreeden van de brug No. 298 over de Gelderschekade". Het werk werd gegund aan B. van der Weerden voor f 9,240.—
"De uit te voeren werken bestaan in: (- - CTAE00017000264)
1° Het maken van eene hulpbrug voor voetgangers;
2° Het gedeeltelijk sloopen van de bestaande brug No. 298 over de Gelderschekade;
3° Het verrichten van de vereischte timmer-, metsel-, hardsteen-, schilder-, teer- en andere werken voor het vernieuwen en verbreeden van genoemde brug.
Hoofafmetingen
De wijdte der doorvaartopeningen gelijk de bestaande wijdten. Afstand van de buitenste liggers van het middengedeelte der brug, buitenkant tot buitenkant 7.10 M.
Breedte rijvoering 5.00 M.
Metselwerken
Metselwerk voor het aanmetselen van de neuten en liggers, alsmede voor het uitlappen van de landhoofden, vleugel- en walmuren, van Waalklinkers in bastaard trasmortel 18.—M3
Uithakken en op nieuw voegen van de landhoofden, vleugel- en walmuren 120.—M2
Hardsteenwerken
Neuten onder de brugliggers
Neut onder de bovensloof
Van escauzijnschen steen te zamen 0.720 M3

In 1892 is een plan ontwikkeld tot het verbreden van de Geldersekade (westzijde). Het plan is niet uitgevoerd.

Figuur 26: Plan tot verbreden van de Geldersekade in 1892

Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10057/18004

In plaats van een verbreding vond twee jaar later echter herstel van de kademuur plaats. Aannemer C. van Santen uit Amsterdam nam in 1894 drie werken aan voor een bedrag van f 2.783,-- conform het bestek no. 46. Eén van die werken was onderdeel C. "het herstellen van den steenen walmuur langs de westzijde van de Geldersche kade" over een lengte van 326 meter. De werkzaamheden zijn hieronder gespecificeerd.

Tabel: C. Het herstellen van den steenen walmuur langs de westzijde van de Geldersche kade.

Werkzaamheden	
Het uitbreken van oud metselwerk en vervangen door metselwerk van miskleurige Waalklinkers in sterke bastaard trasspecie	20 M^3
Het opnemen, behakken, opzuiveren, wederleggen, stellen en volpompen van voorhanden dekstenen	180.—M^1
Het opnemen, vervoeren en aan het Oosterdoksluisterrein volgens aanwijzing opslaan van oude deksteen	50 M^1
Het halen, vervoeren, leggen, behakken, stellen en volpompen van bij de Gemeente voorhanden deksteen	100 M^1
Het afboenen, uithakken van voegen en daarna volzetten der voegen met specie van 1 deel Portland-cement en 2 deelen zand	752 M^2

Bron: Stadsarchief Amsterdam 5180/11268

Het ging specifiek om "het herstellen van den steenen walmuur aan de westzijde van de Geldersche Kade tusschen de Vischmarkt en den Schreierstoren".
De vismarkt bevond zich toen op de Nieuwmarkt.

Van Santen herstelde in 1894 dus ook dat deel van de kademuur waarvoor nu een beheersmaatregel is getroffen tussen de Nieuwmarkt en de Bantammerbrug.

Toen L. Wenckebach een tekening maakte van de Vishal en Waag in de periode 1898-1907, was de Geldersekade dus hersteld. Op zijn tekening zijn natuursteenblokken van de 16de eeuwse stadsmuur aanwijsbaar.

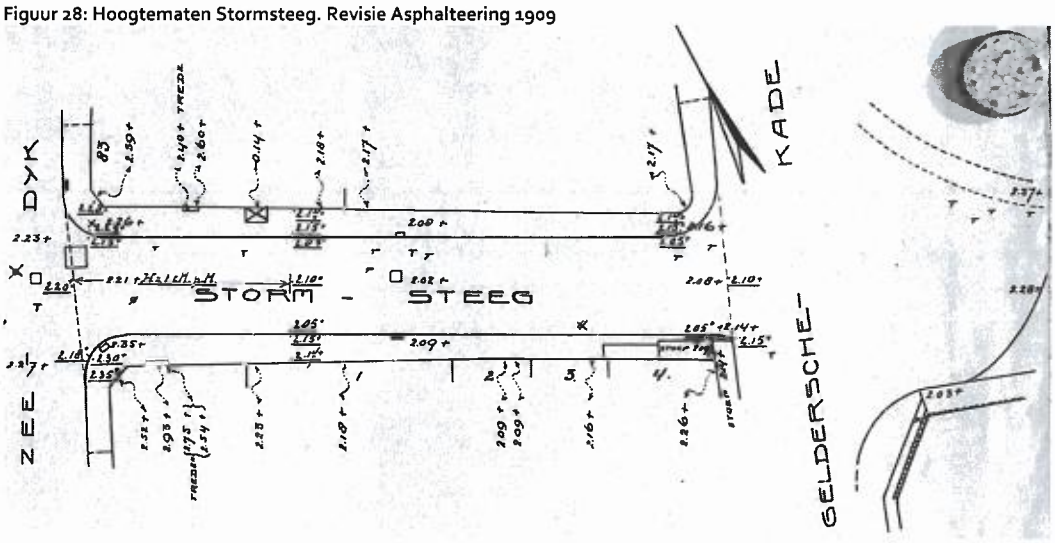
Figuur 27: Tekening L. Wenckebach 1898-1907

Bron: Stadsarchief Amsterdam Beeldbank Afbeeldingsbestand 010194000728

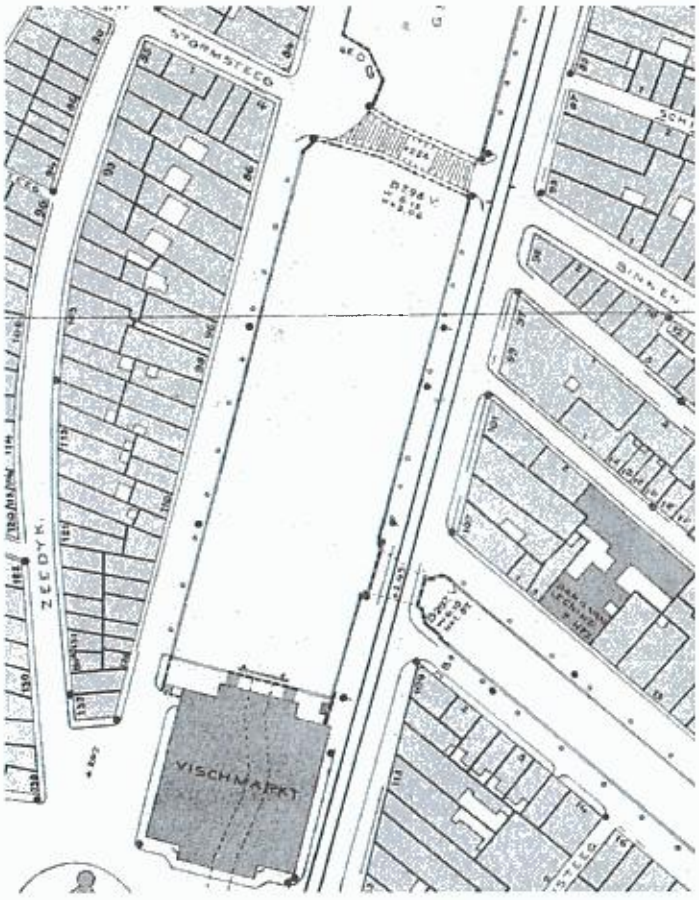
Gemeente Waterleidingen heeft in 1901 een kaart gemaakt van de Geldersekade met dwarsprofielen (SAA 10036/52).
In 1904 is een kaart 1:200 gemaakt met de ligging der buisleidingen (SAA 10036/203 en 204).
In 1909 is de Stormsteeg geasfalteerd tussen de Zeedijk en de Geldersekade.

Figuur 28: Hoogtematen Stormsteeg. Revisie Asphalteering 1909

Bron: SAA 10057 / 20761 R

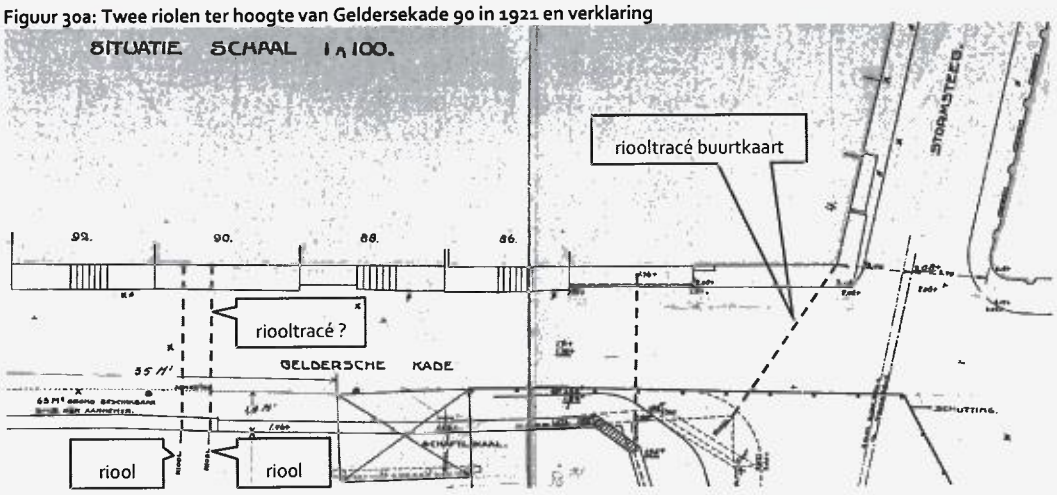
Figuur 29: Situatie in 1909

Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10039/ blad H5

In 1921 zijn werkzaamheden uitgevoerd aan brug 298. Op de bijbehorende tekening zijn ter hoogte van Geldersekade 90 twee riolen aangegeven.

Figuur 30a: Twee riolen ter hoogte van Geldersekade 90 in 1921 en verklaring

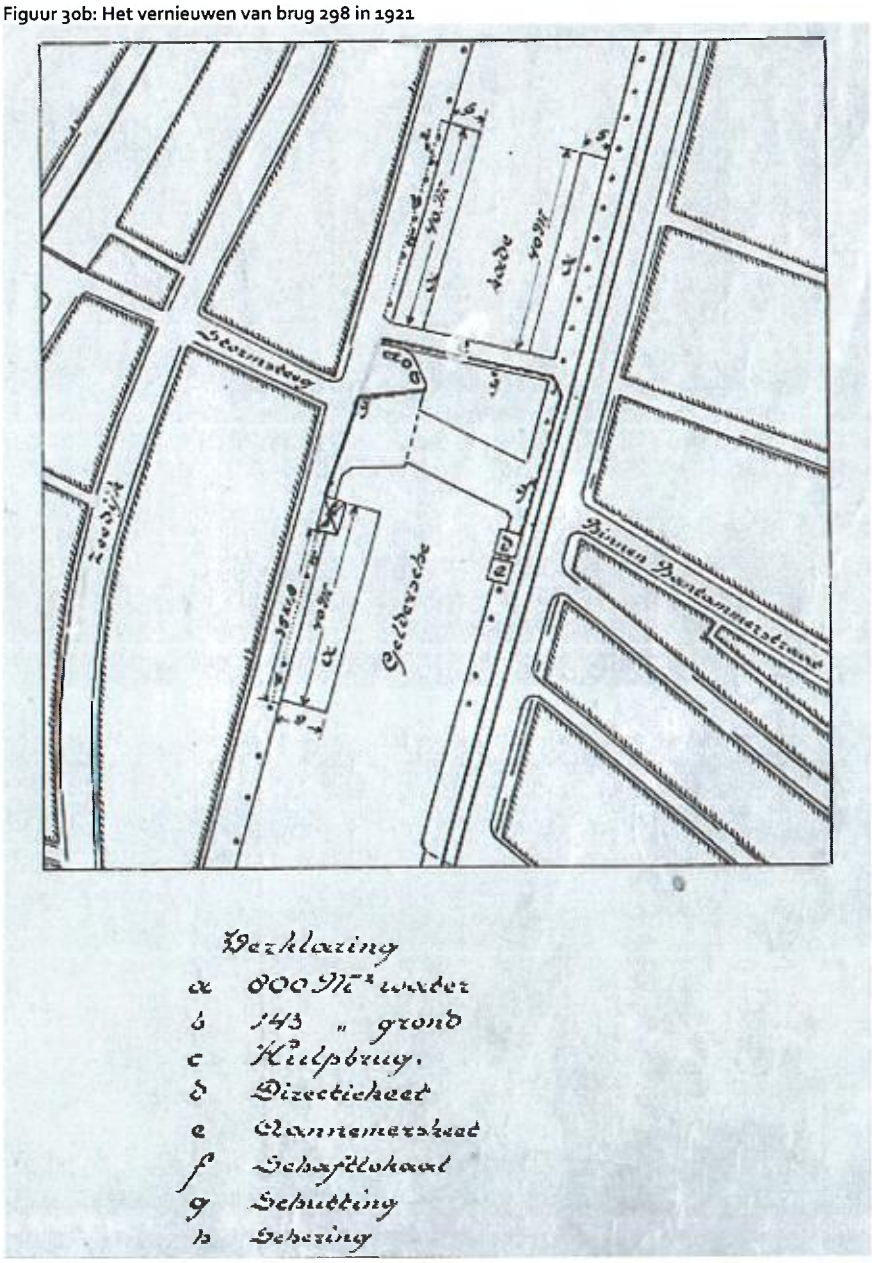

VERKLARING.

- KRAAN VECHTWATERLEIDING.
- KRAAN DUINWATERLEIDING.
- KRAAN GASLEIDING.
- LANTAARNPAAL.
- GEM: ELECTRICITEITSWERKEN.
- GEM: TELEFOON.
- TRAMPAAL.
- BOOM.

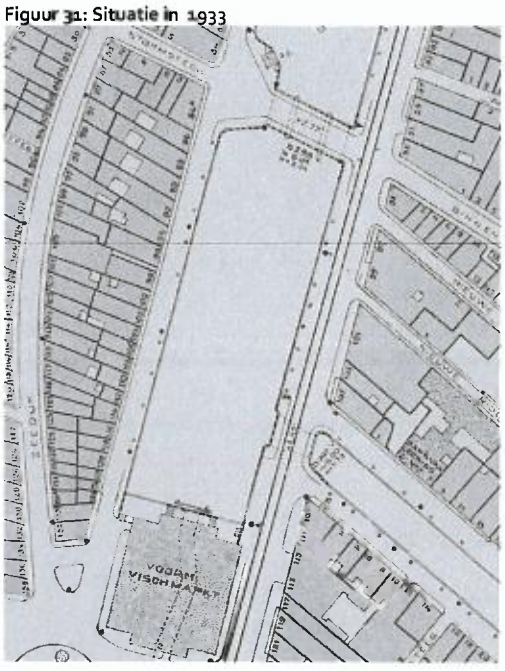
Bron: Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10057/24209-1

Figuur 30b: Het vernieuwen van brug 298 in 1921

Bron: Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10057/24209-1

Figuur 31: Situatie in 1933

Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10039/666

Op de stadskaart uit 1933 is de "Voorm. Vischmarkt" nog vermeld. Op de BWT-kaart uit de periode 1932-1953 is de vismarkt verdwenen. Hij is gesloopt in de jaren 1938-1939.
De sloop van de vishal "herstelde het fraaie gezicht over de Geldersekade op de Waag en de Zuiderkerk" (Wageningen 2002, p. 45)

Figuur 32: Sloop van de vismarkt

Bron: Zaans Volksblad 13-12-1938

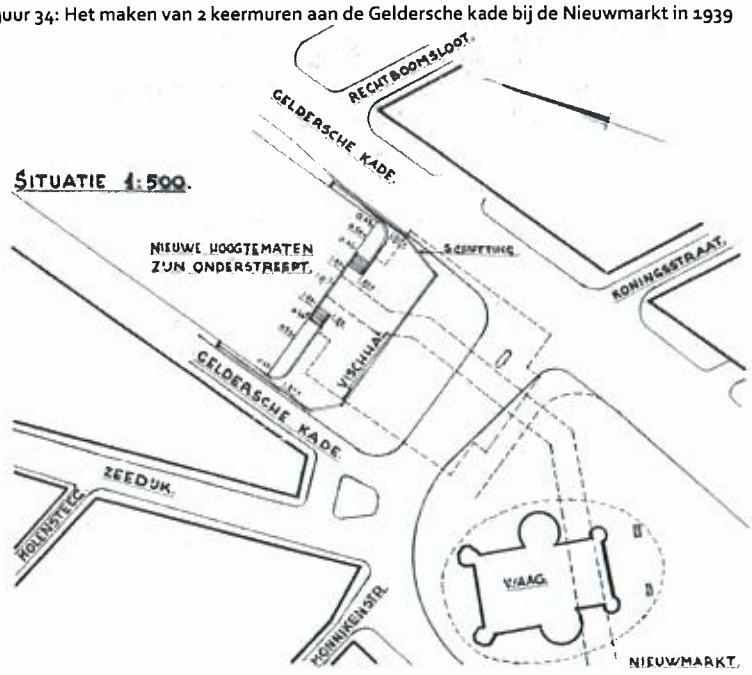
Figuur 33: 1932-1953

Bron: SAA 10040, BWT 34

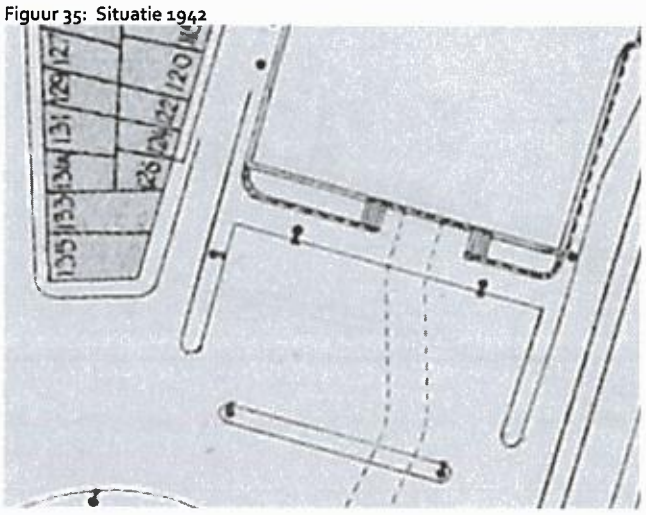
Na de afbraak van de stenen vishal zijn twee keermuren gemaakt in 1939.

Figuur 34: Het maken van 2 keermuren aan de Geldersche kade bij de Nieuwmarkt in 1939

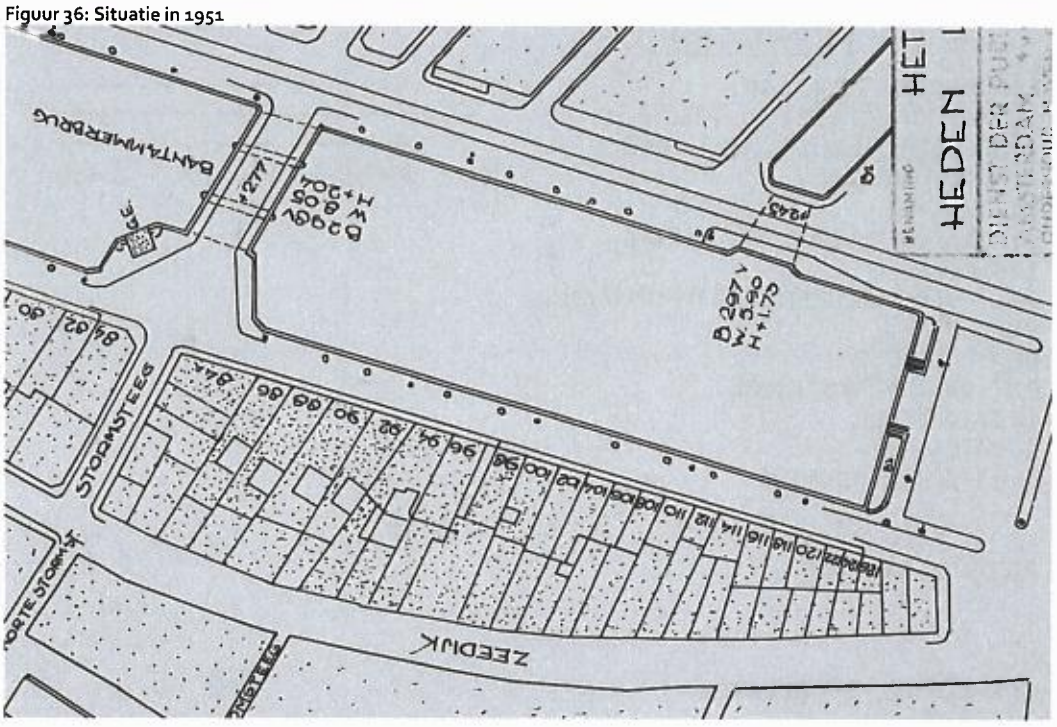
Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10057/26923

Figuur 35: Situatie 1942

Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10039/668

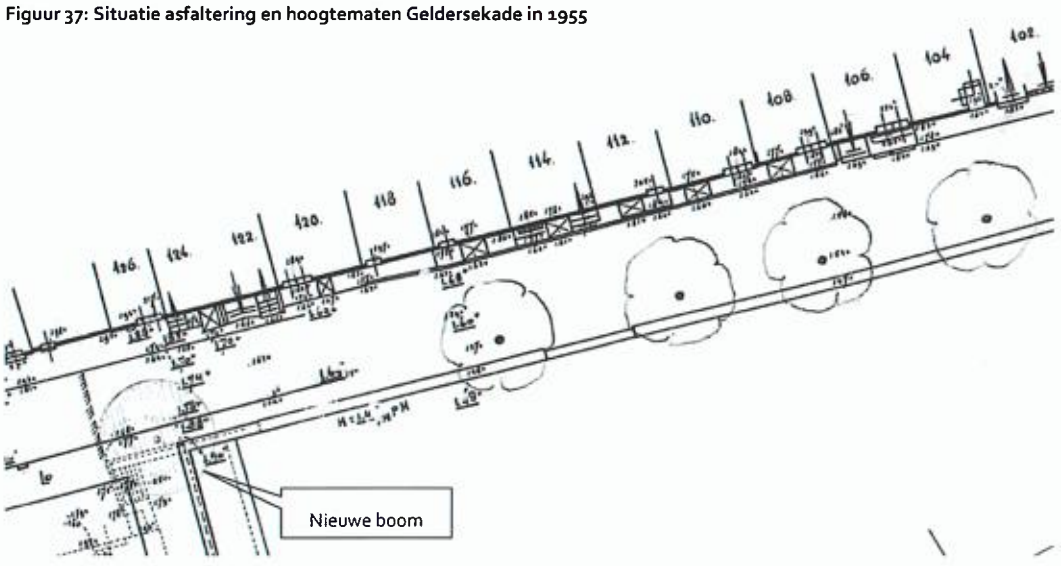
Figuur 36: Situatie in 1951

Bron: Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10057/29683

In 1955 is een deel van de Geldersekade geasfalteerd.

Figuur 37: Situatie asfaltering en hoogtematen Geldersekade in 1955

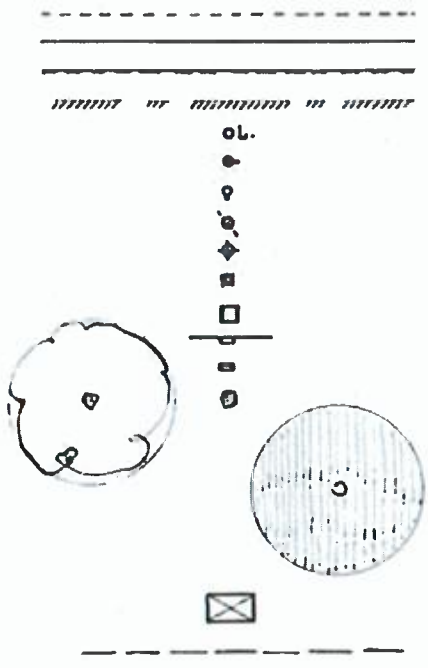

VERKLARING.

BESTAANDE TOESTAND
NIEUWE OF BLIJVENDE TOESTAND
GAZONBESCHERMER HEK ENZ:
ASPHALTGRENS
LANTAARN
LANTAARN TEVENS TRAMMAST
TRAMMAST.
ZUIL VOOR MARKTKRAAMVERLICHTING
PAPIERBAK.
BRANDMELDER
PUT VAN STRAATRIOOL
TROTTOIRKOLK
ROOSTERPUT
BESTAANDE BOOMEN

NIEUWE BOOMEN.

KELDERLUIK OF KOEKOEK.
MATERIAALSCHEIDING

Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10057/33082

Figuur 38: Hoogtematen tussen Nieuwmarkt en Binnen Bantammerstraat in 1964

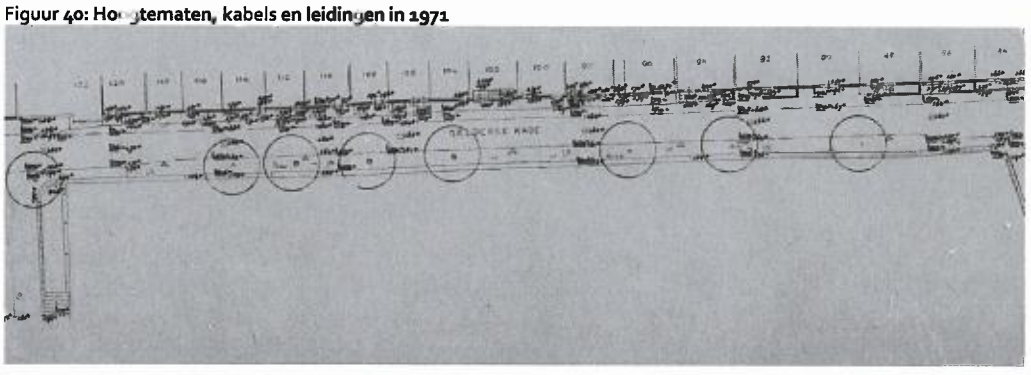
Bron: Stadsarchief Amsterdam 10057/41752-1

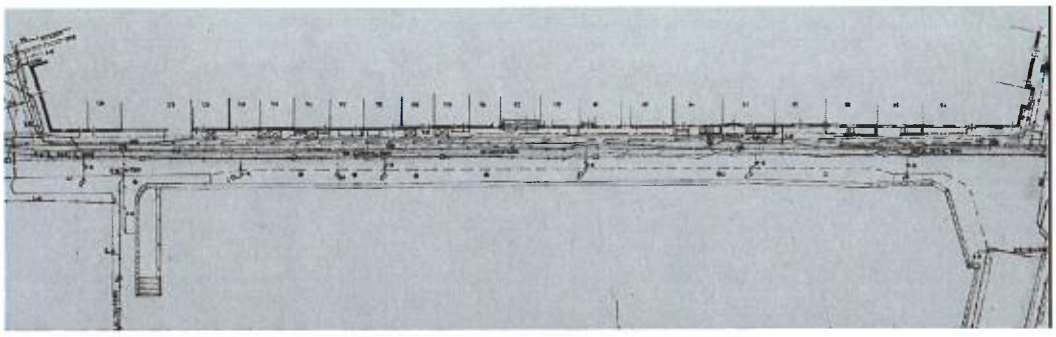
Figuur 39: Kabels en leidingen tussen Nieuwmarkt en Binnen Bantammerstraat in 1964

Bron: Stadsarchief Amsterdam 10057/41752-3

Figuur 40: Hoogtematen, kabels en leidingen in 1971

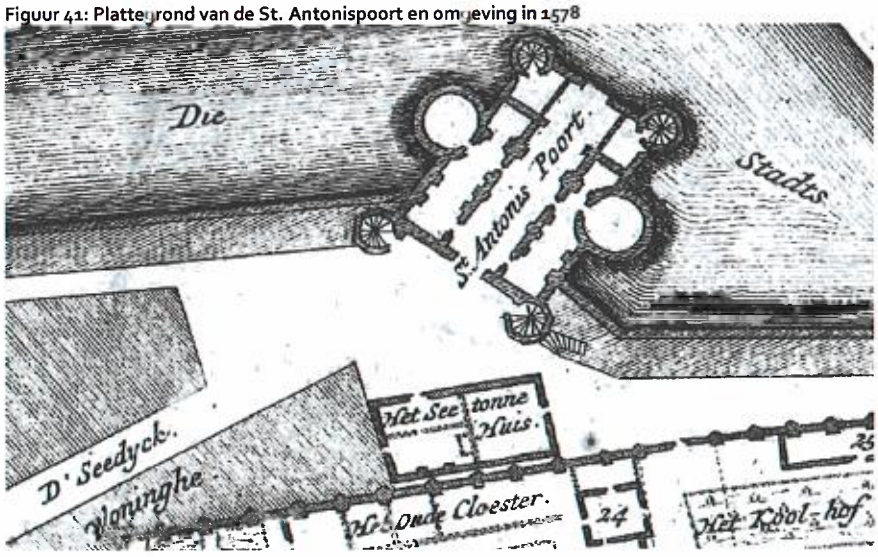

Bron: Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10057/49467-3

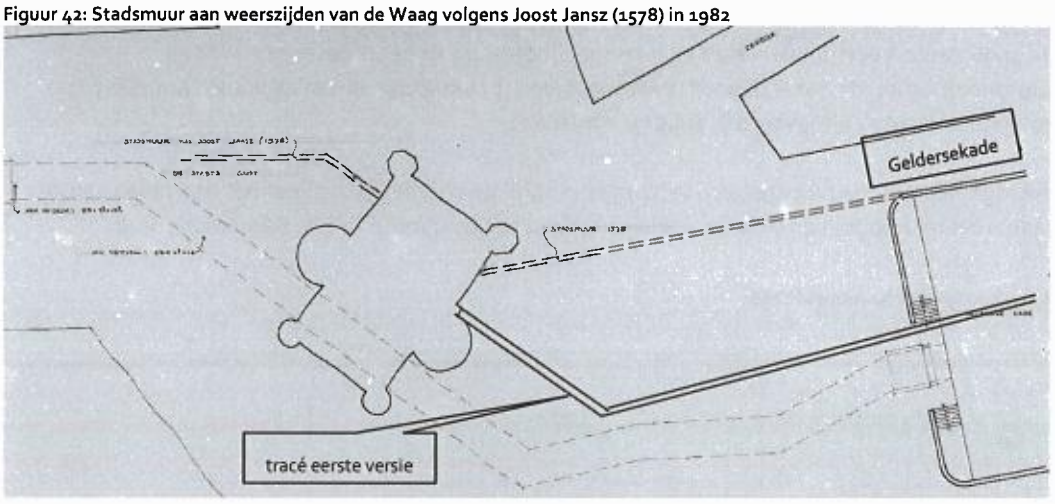
In 1982 heeft de Dienst Openbare Werken de tracé's van de stadsmuur volgens een tekening van Joost Jansz uit 1578 geprojecteerd op de toenmalige situatie. Het betrof de tekening die Joost Jansz Beeldsnijder maakte van het "Grav-Moniken klooster" waarop ook de St. Antonis Poort is afgebeeld.

Figuur 41: Plattegrond van de St. Antonispoort en omgeving in 1578

Bron: Joost Jansz Beeldsnijder in Speet 2014

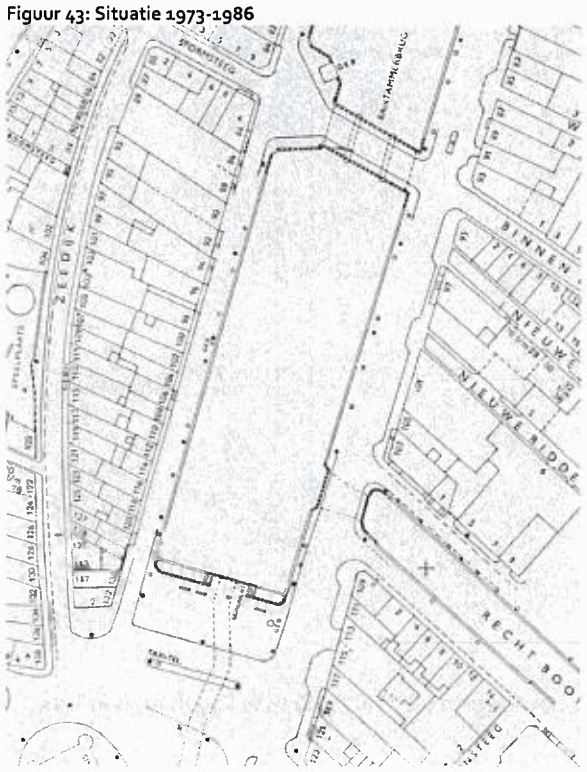
Figuur 42: Stadsmuur aan weerszijden van de Waag volgens Joost Jansz (1578) in 1982

Bron: Bewerkt naar Stadsarchief Amsterdam. Inventaris 10057/60034

Uit het voorgaande blijkt dat het om het tracé van de tweede versie van de stadsmuur gaat. De eerste versie is indicatief ingetekend op bovenstaande tekening van de Dienst Openbare Werken (zie ook figuur 55).

Figuur 43: Situatie 1973-1986

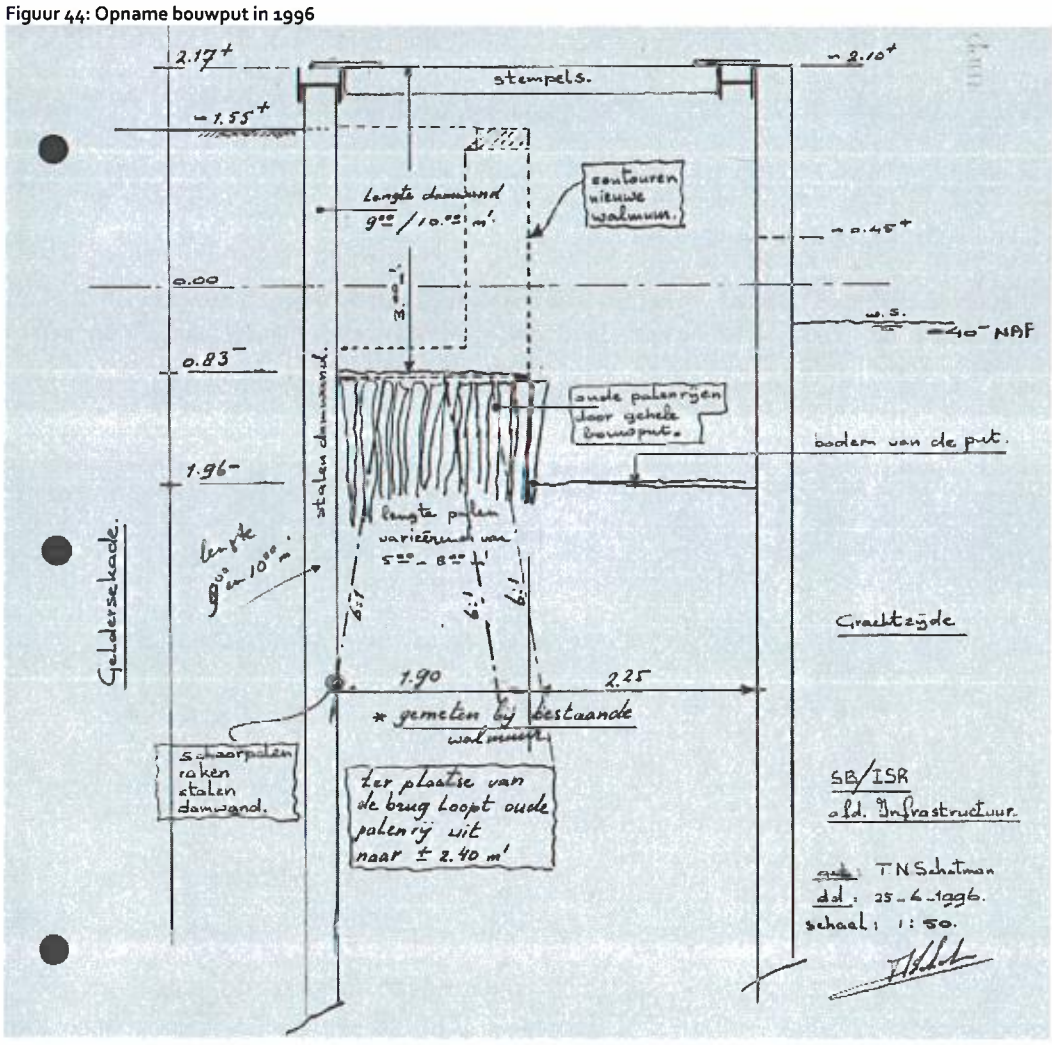

Bron: Stadsarchief Amsterdam, inventaris 10039/697 blad H5

Uit 1996 dateert een dossier "Aanleg riolering, hoofdriool en het renoveren van twee hoofdrioolputten, bestek R2/1996" (SAA 30076/1061). Voorafgaand aan de werkzaamheden is bodemoonderozek uitgevoerd in 1994 (30076/1060).

Het Ingenieursbureau Amsterdam verzorgde in 1996 de voorbereiding voor het herstellen van de kademuur ter hoogte van Geldersekade 92 tot aan het landhoofd van de Bantammerbrug.

Figuur 44: Opname bouwput in 1996

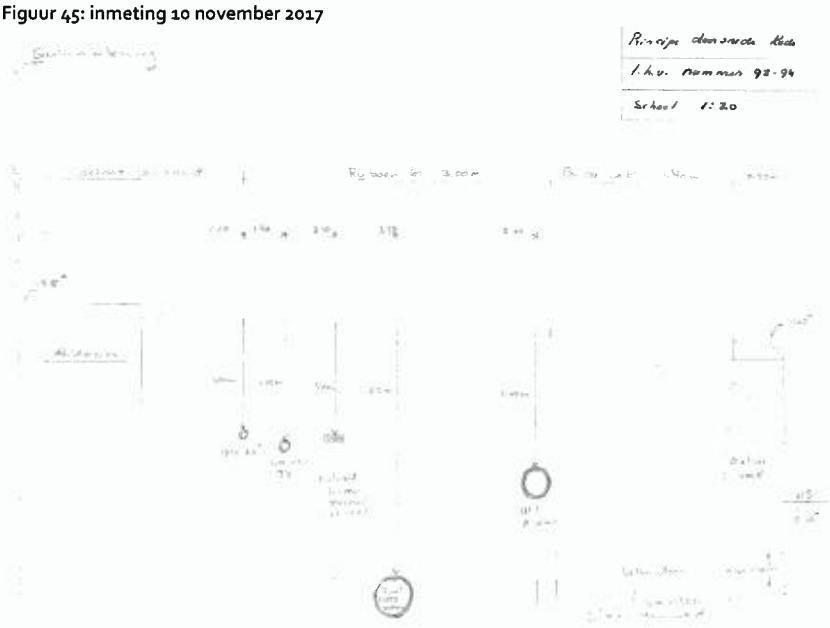
Bron: G-schijf SA00559266_00001.jpg

Toen de bouwkuip drooggemalen was, bleek de putbodem op NAP -1,96 m te liggen (opname 25 juni 1996).

Onder de oude kademuur, met een vloerbreedte gelijk aan de nieuwe kademuur van 1,90 m, en onderkant op NAP -0,83 m, bevonden zich "oude palenrijen door gehele bouwput", de "lengte palen varieërend van 5.00 – 8.00 m". Verder naar het noorden "ter plaatse van de brug loopt oude palenrij uit [van 1,90 m] naar ± 2.40 m' "
T.N. Schotman legde de waarnemingen in de bouwput op 25 juni 1996 vast. Er zijn geen oude palenrijen in de putbodem waargenomen (die zouden kunnen wijzen op de fundering van de eerste versie van de stadsmuur uit de periode 1481-1551).

Afezo 2017
Aannemingsmaatschappij Afezo B.V. heeft in november 2017 een principe doornsnede gemaakt ter hoogte van Geldersekade 92-94

Figuur 45: inmeting 10 november 2017

Bron: G:/ Afezo_2017110_111907.pdf

Tussen de Bantammerbrug en de Schreierstoren zijn anno 2018 natuurstenen blokken zichtbaar in de kademuur.

Figuur 46: Natuursteenblokken in de kademuur langs de Geldersekade

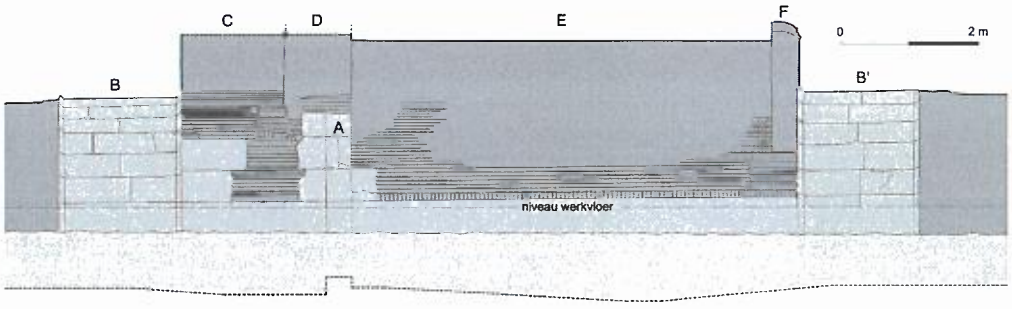

Bron: Ilja Mostert

Archeologisch onderzoek St. Anthonispoort / Waag

Gawronski et.al (2017) hebben archeologisch onderzoek uitgevoerd ter hoogte van de huidige Waag.

Figuur 47: Schematische langsdoorsnede over de duiker met 1,75 m brede zandstenen boog aan zijde Geldersekade (B)

Bron: Gawronski et al. 2017

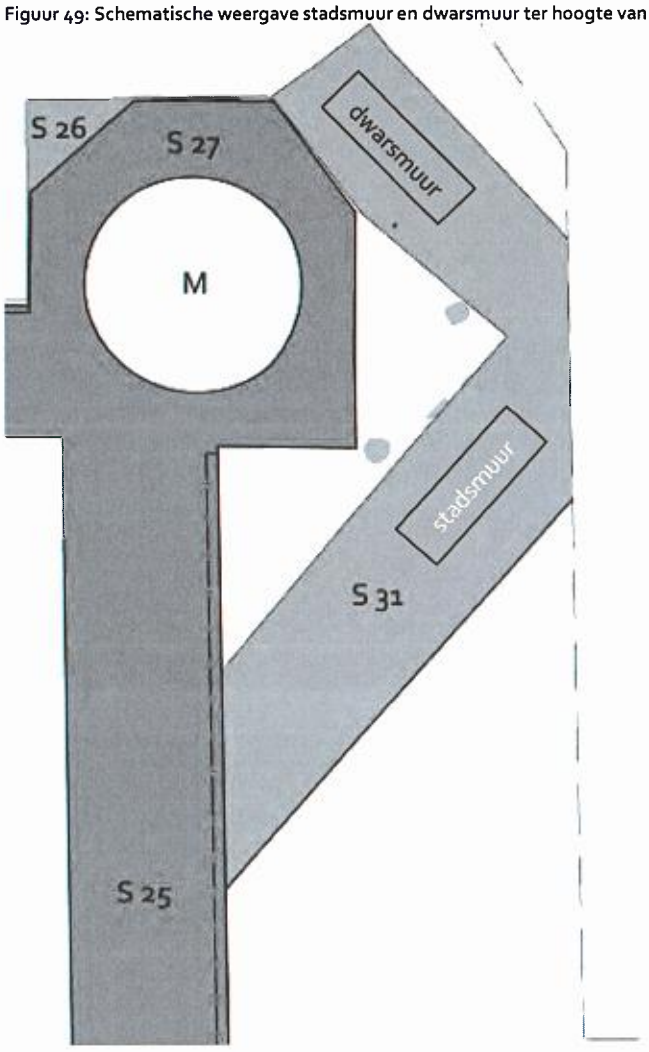
Vanaf pagina . 37 besteden zij aandacht aan de stadsmuur langs de toenmalige oever van de Geldersekade. Het onderzochte muurfragment ligt pal ten noorden van de huidige Waag.
De "stadsmuur rust op een eikenhouten roosterfundering (onderzijde op 1,40 m –NAP). Het opgaande werk heeft een breedte van 1,40 m en is aan de onderzijde voorzien van een 0,56 m hoge zandstenen plint.
Het metselwerk bestaat uit een combinatie van rode en roodgele bakstenen (18,5-23,0 x 8,5-11,0 x 4,0-5,0 cm; tienlagenmaat 57,5-59,0 cm). Aan de achterzijde van de muur bevindt zich een 3,27 m lange en 2,50 m brede dwarsmuur die direct langs de schuine zijde van de noordoosthoek van de Metselaarstoren is gebouwd. Deze is onderdeel van de fundering van de weergang achter de muur."

Figuur 48: Veldzijde van de noordelijke stadsmuur in 2014

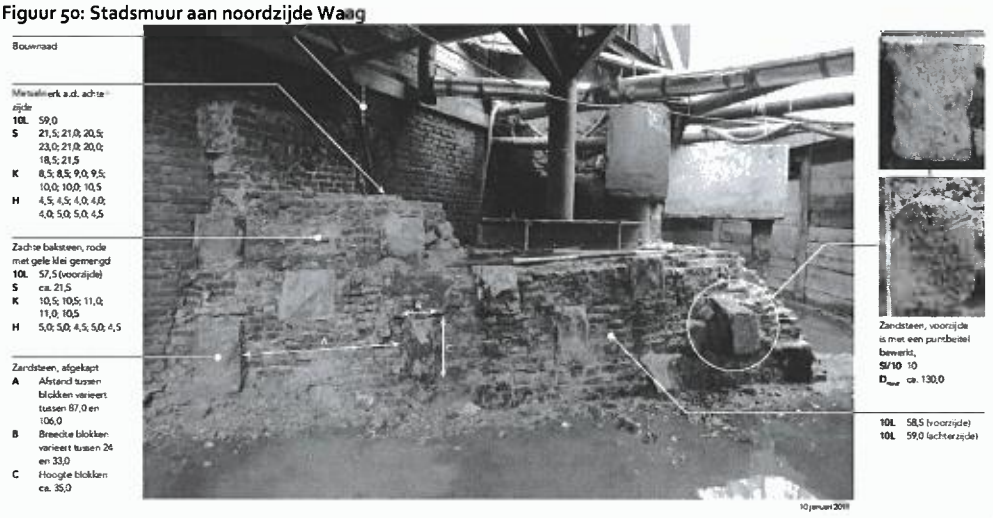
Bron: Gawronski et al. 2017, p. 37

Figuur 49: Schematische weergave stadsmuur en dwarsmuur ter hoogte van Metselaarstoren

Bron: Bewerkt naar Gawronski et al. 2017, p. 37

Figuur 50: Stadsmuur aan noordzijde Waag

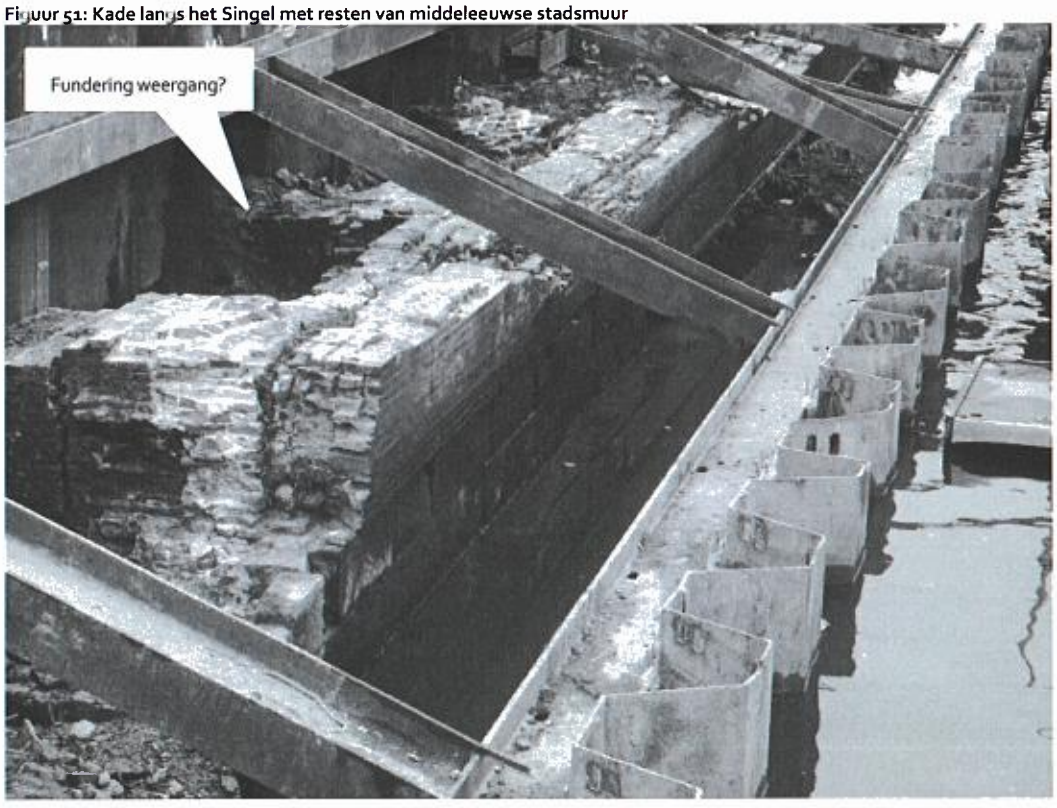

Bron: Gawronski et al. 2017

Kade herstel Singel in 2017

Bij kadeherstel aan het Singel ter hoogte van de Ronde Lutherse kerk in 2017 zijn natuurstenen blokken van de laat middeleeuwse stadsmuur aan het licht gekomen.
Op onderstaande foto lijken ook de funderingsmuren van de weergang aan de binnenkant van de stadsmuur herkenbaar te zijn.

Figuur 51: Kade langs het Singel met resten van middeleeuwse stadsmuur

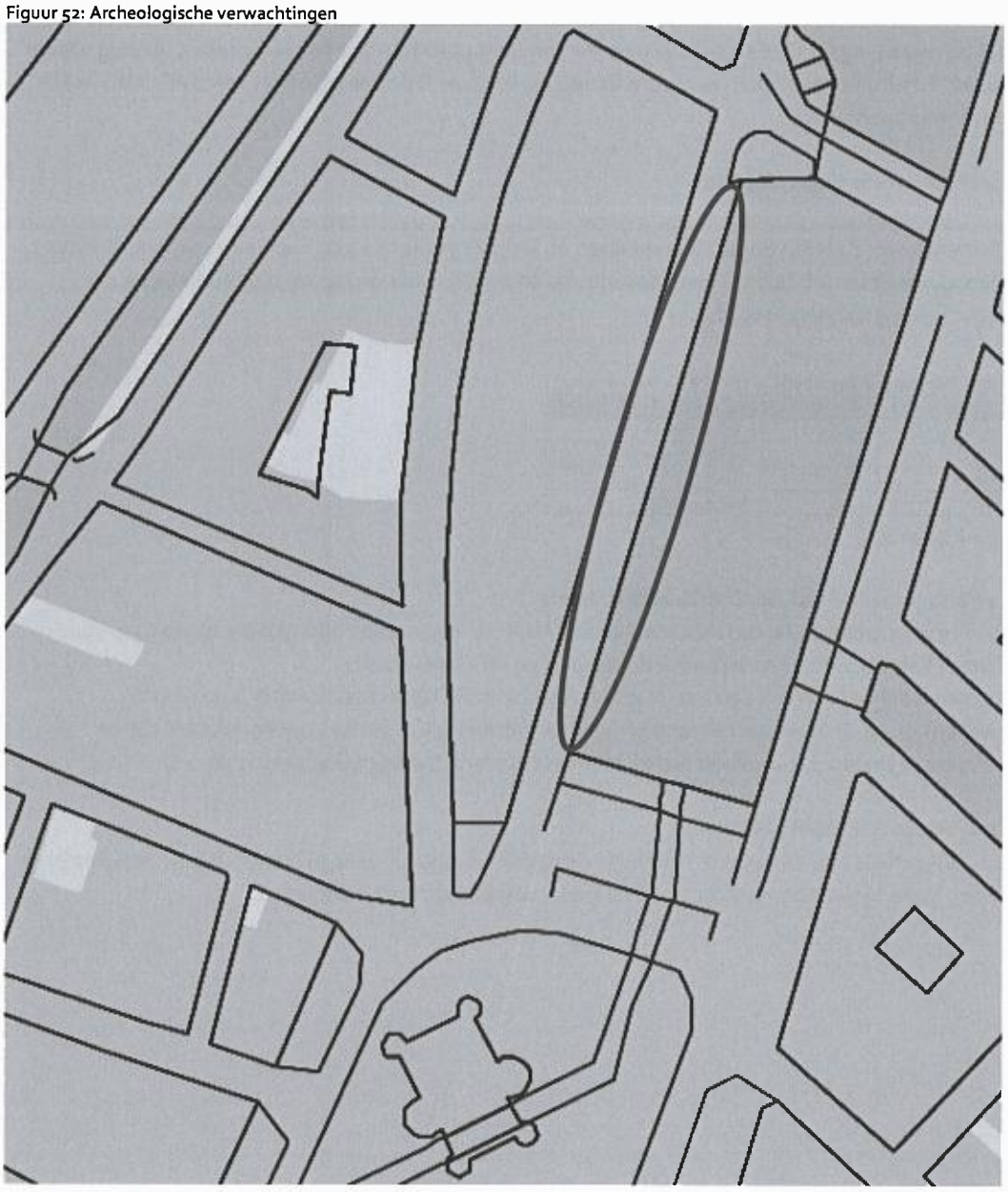

Bron: Ilja Mostert

Archeologie

Het voormalige Bureau Monumenten & Archeologie heeft een kaart gemaakt met archeologische verwachtingen in de gemeente Amsterdam.

Figuur 52: Archeologische verwachtingen

Bron: Bureau Monumenten & Archeologie 2011

Uit de signaleringskaart en de voorgaande historische beschrijving blijkt dat er hoge archeologische verwachtingen op de locatie zijn. Voorafgaand aan een bodemingreep moet dan een archeologisch bureauonderzoek verricht worden.

Wat betreft de stadsmuur uit de periode 1481-1551 wordt opgemerkt: "Het lijkt er inderdaad op dat de muur langs de Geldersekade naar binnen is verplaatst, maar hoeveel precies is lastig vast te stellen en helaas ook niet archeologisch meer na te gaan in de waterbodem van de Geldersekade" (Jayasena 2018).

Landbodemkwaliteit historie

"Abrahamson en Max van Straaten hadden op Geldersekade 101 een 'Fabriek van Kinderhoeden, Mantels en Bébé-artikelen'. Geldersekade 101 en 103 zijn voor de oorlog afgebroken (101 na brand)" (Wageningen 2002, p. 42)

Tabel: Branden Geldersekade even zijde en Nieuwmarkt

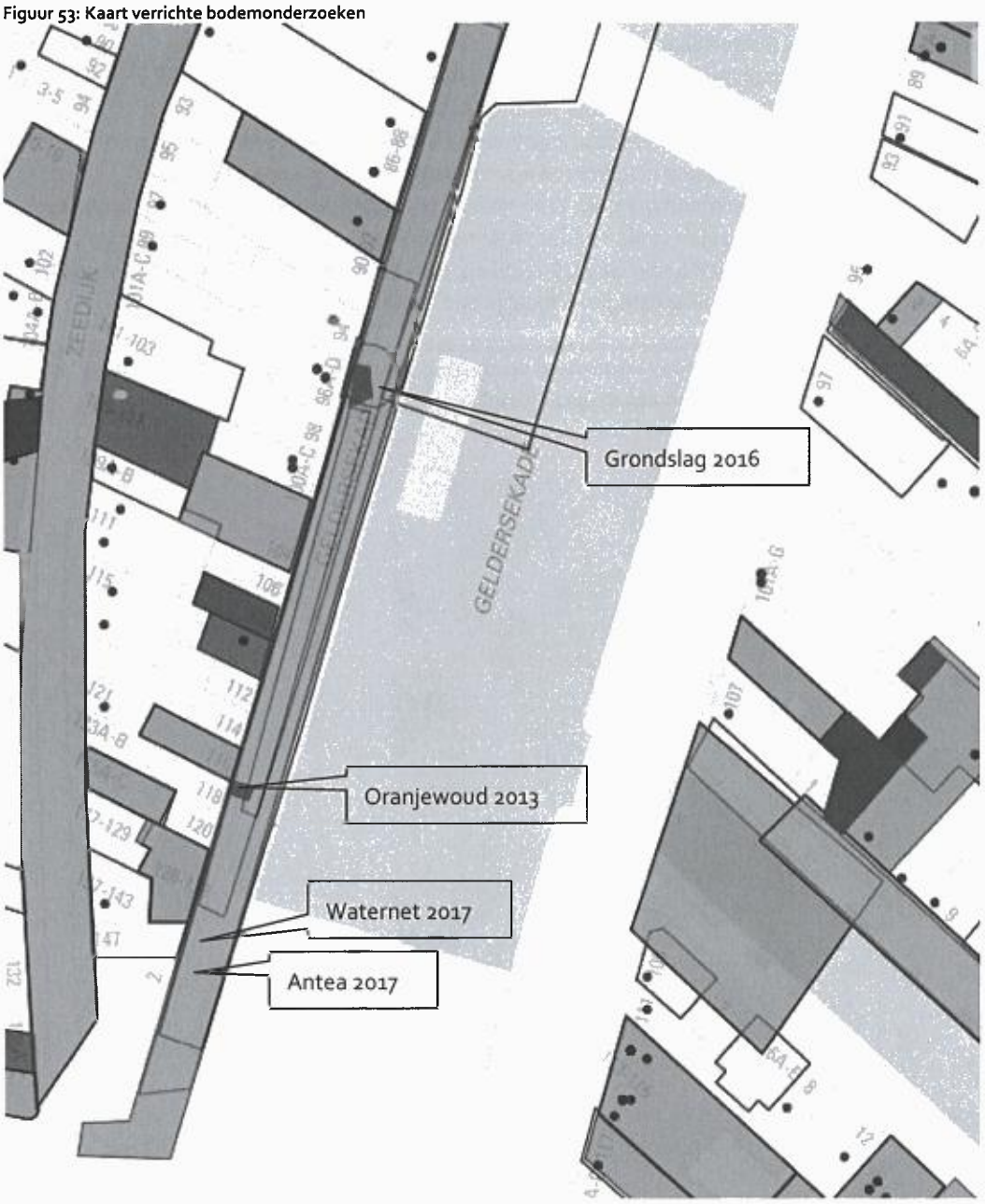
jaar	type	adres
1971	MUB	Geldersekade 52
1892	GUB	Geldersekade 70
1893	GUB	Nieuwmarkt 23
1976	GUB	Nieuwmarkt 25

Bron: Koppers 1999

Landbodemkwaliteit: Bodemkwaliteitskaart
De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied heeft de algemene bodemkwaliteit vastgelegd in diverse kaarten, onder andere voor de toplaag en de diepere laag.
Voor de openbare weg is een aparte kaart opgesteld. De onderzoekslocatie is gelegen in kwaliteitszone B: naast veel schone en licht verontreinigde monsters zijn er ook veel sterke verontreinigingen. De kwaliteit is hier zeer heterogeen" (ODNZKG 2013, p. 33).

Landbodemkwaliteit: Nazca
Op de locatie is één onderzoek bekend in de openbare ruimte. In 2016 heeft het bureau Grondslag er een bodemkwaliteit > achtergrondwaarde vastgesteld (functie wonen).

Figuur 53: Kaart verrichte bodemonderzoeken

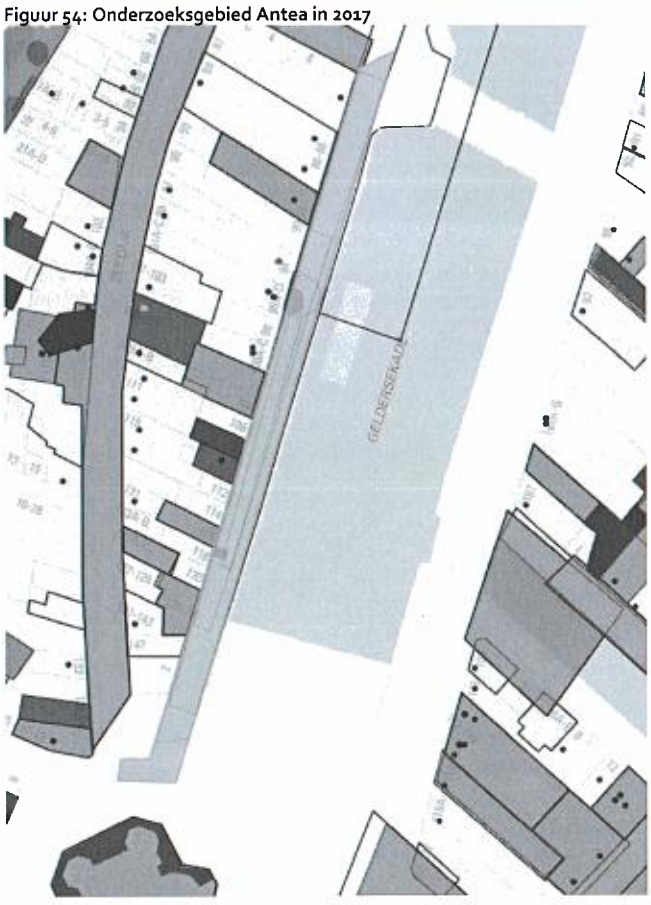
Bron: ODNZKG Nazca

Ter hoogte van het adres Geldersekade 118 heeft een calamiteit plaats gevonden. Oranjewoud heeft op 21-8-2013 een BUS-melding tijdelijke uitplaatsing verzorgd.

In 2016 (19-06) heeft Grondslag een bodemonderzoekuitgevoerd t.b.v. grondwerkzaamheden bij een lantaarnpaal thv Geldersekade 96 A-D (en noordelijk perceel). "Zintuiglijk: geen onregelmatige bijmengingen aangetroffen. Grond: >Aw Cu, Hg, Pb, Ni en Zn. Cd is > I. Grondwater: n.v.t. Asbest is zintuiglijk/analytisch niet aangetoond.
Conclusies: De grond is licht verontreinigd met zware metalen en sterk verontreinigd met cadmium. Met een heranalyse is de gemeten waarde gelijk aan de interventiewaarde.
In verband met de voorgenomen graafwerkzaamheden ter plaatse van de lantaarnpaal, zullen de werkzaamheden plaats moeten vinden onder saneringscondities. Aanbevolen wordt om de werkzaamheden uit te voeren onder de BUS-regeling. Bij het voornemen de grond weer terug te plaatsen, dan is de BUS-regeling categorie 'tijdelijk uitplaatsen' van toepassing."

Antea heeft een bodemonderzoek uitgevoerd op 10-07-2017 op de locatie "Geldersekade 96" naar aanleiding van "werkzaamheden aan de gasleiding".

Figuur 54: Onderzoeksgebied Antea in 2017

Bron: ODNZKG Nazca

Zintuiglijk bleek bij alle boringen dat de boven- en ondergrond zwak tot matig puinhoudend was. Boringen 02 en 10 zijn gestuit.

Bovengrond: >Aw Cd, Hg, Pb, Zn en PCB.
Ondergrond: >Aw Cu, Hg, Pb, Zn, min. olie en PAK. Cd is > I.
Grondwater: n.v.t.
Asbest is zintuiglijk en analytisch niet aangetoond.

Conclusies: De bovengrond is licht verontreinigd met zware metalen en PCB.
De ondergrond is licht verontreinigd met zware metalen, minerale olie en PAK en sterk verontreinigd met cadmium.
Het grondwater is niet onderzocht.

Tijdens de resultaten van dit onderzoek is de eerder aangetoonde sterke verontreiniging met cadmium in de ondergrond bevestigd en op het tracé verder in beeld gebracht. De sterke verontreiniging lijkt zich te bevinden in de puinhoudende ondergrond ter hoogte van de huisnummers 96 t/m 110. Hier is ook een licht verhoogd gehalte aan minerale olie, PAK en andere metalen aangetroffen. Hier zijn in de bovengrond ten hoogste licht verhoogde gehalten aan cadmium gemeten. Het matig tot sterk puinhoudende zand (boringen 1 en 2) bevat licht verhoogde gehalten aan PCB en zware metalen. Het zwak tot matig puinhoudende zand ten noorden van huisnummer 96 bevat licht verhoogde gehalten aan zware metalen.

Een BUS-melding is dus benodigd en de procedure moet gevolgd worden als de voorgenomen werkzaamheden worden doorgevoerd."

Het Antea-onderzoek is op 6-9-2017 gevolgd door een briefrapportage van Waternet "Aanvullend bodemonderzoek Geldersekade thv nr. 84 t/m 132:
"Aanleiding: civieltechnisch.
Zintuiglijk: puin
grond: max >T met koper en lood
Grondwater: niet onderzocht
Asbest: niet onderzocht

Conclusie: maximaal matig verontreinigd

Waterbodemkwaliteit
De waterbodem van de Geldersekade is in 2007 onderzocht.
Volgens Waternet (2017) waren de onderzoeksresultaten als volgt:

- Verspreiden op aangrenzend perceel: Niet Verspreidbaar
- Toepassen op Landbodem: Niet Toepasbaar
- Toepassen in oppervlaktewater: Klasse B
- Toetsing NW4: Klasse 3

Conventionele explosieven
De locatie is niet verdacht van explosieven. De dichtst bij zijnde locatie die verdacht is, is het Oosterdok.

Ondergrondse obstakels
Op de locatie kunnen in de landbodem restanten voorkomen van oeverconstructies, waarvan de eerste in 1425 is aangebracht. Te denken valt aan houten trekbalken en ankerpalen.
In de landbodem zijn voorts restanten aannemelijk van de funderingen waarop de weergang van de stadsmuur halverwege de 16de eeuw is aangelegd. Dergelijke restanten zijn ook langs het Singel waargenomen (van de laatmiddeleeuwse stadsmuur ter plekke).
Bij diverse boringen bleek dat de bodem zwak- tot matig puinhoudend was.
Enkele boringen stuitten op een ondoordringbare laag. Mogelijk ging het om funderingen van de weergang uit 1551.

Bij een opname van de bouwput tussen Geldersekade 92 en de Bantammerbrug zijn onder de te vervangen kademuur veel (korte) palen waargenomen. Mogelijk gaat het om de funderingspalen van de stadsmuur uit circa 1550.
In de waterbodem zijn toen geen palen van de eerdere versie van de stadsmuur uit 1481 waargenomen. De veronderstelling dat het tracé van die stadsmuur oostelijker lag (buiten het damwandscherm) wordt gestaafd door een indicatieve projectie van de muur uit 1481..

Het is de vraag of er nog resten van palen zijn, waarop de vlonder van de vismarkt rustte. Mogelijk zijn de paalresten ter hoogte van de waterbodem verwijderd bij onderhoudsbaggerwerk in de Geldersekade.

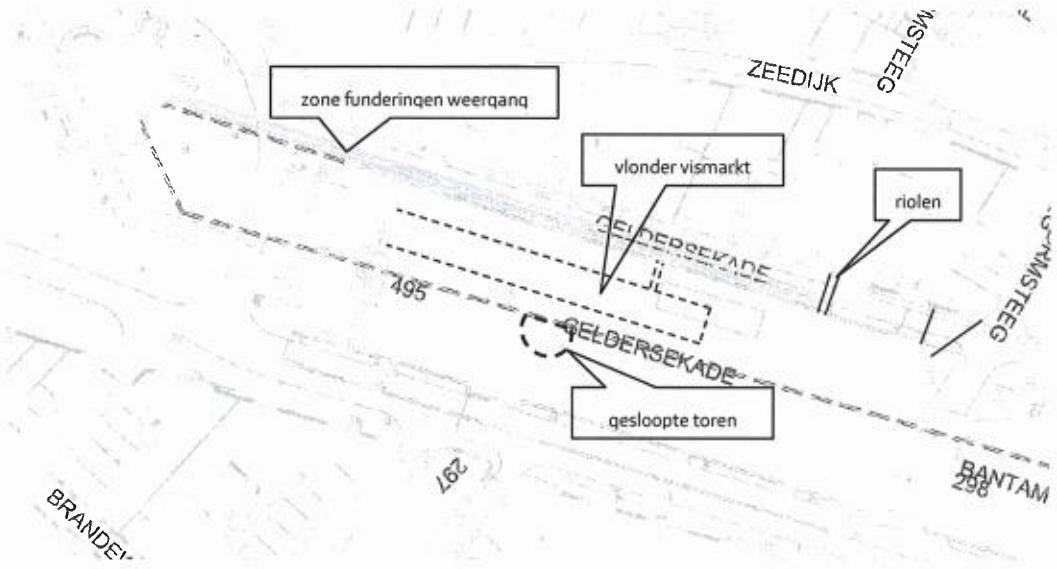
Op buurtkaarten en een tekening voor werkzaamheden aan de Bantammerbrug zijn diverse riolen aangegeven die uitmondden in de Geldersekade.

Ter plaatse van de Nieuwmarkt zijn verswaterkelders aangelegd omstreeks 1800. Dergelijke ondergrondse constructies ontbreken op de Geldersekade.

Resumé

Het tracé van de stadsmuur uit 1481 is in onderstaande figuur indicatief geprojecteerd op de situatie anno 2018. Ook is een zone aangegeven, waar funderingsmuren van de weergang aan de stadzijde van de muur uit 1551 te verwachten zijn. Dergelijke muren zouden loodrecht op de huidige kademuur kunnen voorkomen.

Figuur 55: Voormalige stadsmuur en toren uit 1481 etc.

Bron: Bewerkt naar Gawronski et al. 2017

Tussen de kademuur en de rooilijn van de Geldersekade zou men restanten van bebouwing uit de periode tot 1551 verwachten, maar "het lijkt erop dat er geen historische bronnen zijn die hier over spreken" (Jayasena 2018). De enige aanwijzing is het rooien van de Stormsteeg in 1550 (zie ook Tussenbroek 2015).

Conclusies en aanbeveling

Er is een archeologisch bureauonderzoek wenselijk volgens de signaleringskaart. Dit geldt voor ingrepen in zowel de land- als de waterbodem. Het definitieve oordeel is aan Monumenten & Archeologie.
De kademuur van de Geldersekade volgt het tracé van de stadsmuur uit 1550 (en is mogelijk bovenop onder water gelegen natuurstenen muurrestanten gebouwd). Aan de landzijde zijn op vaste afstanden van elkaar gelegen dwarsmuren te verwachten, de fundering van de weergang. In de landbodem zijn tevens riolen te verwachten, zichtbaar op enkele kaarten. Enkele riooltracé's zijn af te leiden van uitmondingen van riolen, zichtbaar op tekeningen.

In het water kunnen zich funderingsresten van een toren bevinden, alsmede paalresten van de fundering van de eerste versie van de stadsmuur uit de periode 1481-1545, restanten van de paalfundering van de zeevismarkt (en de loopbrug naar de Geldersekade).

Volgens het meest recente bodemonderzoek is de grond ernstig verontreinigd met metalen.

Voor het bepalen van de baggerkwaliteit vóór de kade is een waterbodemonderzoek nodig. Indien specie wordt afgevoerd is aanvullend een korrelverdelingbepaling wenselijk.

Wat betreft explosieven is geen nader onderzoek nodig.

Ondergrondse obstakels zouden in beeld gebracht kunnen worden door aanvullend archiefonderzoek en/of veldwerk (grondradar, multibeam, sidescan sonar of proefsleuven).

Bronnen

Abrahamse, J. E. (2010), De grote uitleg van Amsterdam. Stadsontwikkeling in de zeventiende eeuw. Bussum: Thoth
Armaex, Bombs Away & Gemeente Amsterdam (2016), NGE bodembelastingkaart.
Bureau Monumenten & Archeologie (2011), Archeologische Signaleringskaart Amsterdam. Centrum
Commelin (1694), Beschryvinge van Amsterdam
Gawronski, J., G. van Tussenbroek, D. Derksen & R. Jayasena (2017), De Waag op de Nieuwmarkt. De middeleeuwse oostpoort van Amsterdam. Archeologische en bouwhistorische begeleiding, De Waag, Nieuwmarkt 4, Amsterdam (2013-2014). AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten) 95, 2017
Gouw, J. ter (1874), Amstelodamiana. Eerste Deel. Amsterdam: C. L. Brinkman
Hameleers, M. (2013), Kaarten van Amsterdam 1538-1865. Bussum: Thoth
Jayasena, R. (2018), RE: AVO Waag 2017. Email d.d. 28-11-2018
Koppers, G.J. (1999), Branden in Amsterdam 1874-1999. Amsterdam: NBDC
Kruizinga, J. & G. Vermeer (2002), Het XYZ van Amsterdam
Loman, J. (1876), Atlas van Loman
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (2013), Nota bodembeheer Gemeente Amsterdam. Beleidskader voor grondverzet. Versie 1.1, 10 december 2013
Speet, B. (2004), Verstening, verdichting en vergroting. In: Marijke Carasso-Kok (red.), Geschiedenis van Amsterdam tot 1578. Een stad uit het niets. Amsterdam: SUN
Tussenbroek, G. van (2015), Voor de grote uitleg: stedelijke transformatie en huisbouw in Amsterdam, 1452-1578. Stadsgeschiedenis, 10(1), 1-23
Wagenaar, J. (1760), Amsterdam in zyne opkomst, aanwas, geschiedenissen, voorregten, koophandel, gebouwen, kerkenstaat, schoolen, schutterye, gilden en regeeringe. Eerste stuk. Amsterdam: Isaak Tirion
Wageningen, Els van (2002), Geldersekade – Tussen Waag en Schreierstoren. Amsterdam: Stadsherstel Amsterdam
Waternet (2017), Vriendelijke mededeling J. Doorson 15 oktober 2018
Willink, D. (1773) Amstellandsche Arkadia, of Beschryving van de gelegenheit, Toestant en Gebeurtenissen van Amstellandt

der Veerhuis, Sloterkade 21, 1058 HE Amsterdam

SD Centrum

IV - BEDRIJFSVOERING
- 2 FEB. 2004
INGEKOMEN

DAGELIJKS BESTUUR
STADSDEEL CENTRUM
P/A MONUMENTEN & ARCHEOLOGIE
POSTBUS 202
1000 AE AMSTERDAM